

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ

YASAMA DÖNEMİ

24

YASAMA YILI

4

MANİSA'NIN SOMA İLÇESİNDE BAŞTA 13 MAYIS 2014 TARİHİNDE OLMAK ÜZERE MEYDANA GELEN MADEN KAZALARININ ARAŞTIRILARAK BU SEKTÖRDE ALINMASI GEREKEN İŞ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİNİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

TUTANAK DERGİSİ

25 Haziran 2014 Çarşamba

MANİSA'NIN SOMA İLÇESİNDE BAŞTA 13 MAYIS 2014 TARİHİNDE OLMAK ÜZERE MEYDANA GELEN MADEN KAZALARININ ARAŞTIRILARAK BU SEKTÖRDE ALINMASI GEREKEN İŞ SAĞLIĞI VE İŞ GÜVENLİĞİ TEDBİRLERİNİN BELİRLENMESİ AMACIYLA KURULAN MECLİS ARAŞTIRMASI KOMİSYONU

GÖRÜŞME TUTANAKLARI

25 Haziran 2014 Çarşamba

---0---

K O N U

Sayfa

Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, Sosyal Güvenlik Kurumu ve İŞ-KUR, Maden Mühendisleri Odası ile Sendikaları, Odalar Borsalar Birliği ve Gazi Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı Başkanlığı temsilcilerinin sunumları

1:33

İ Ç İ N D E K İ L E R

Sayfa

BİRİNCİ OTURUM

1:9

Mehmet TEZEL (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanı)

2:7, 7:8

Erkan AKÇAY

(Manisa)

7:9

İKİNCİ OTURUM

10:33

Necati ÖZENSOY

(Bursa)

10, 13

Nesrin ULEMA

(İzmir)

10:11

Mehmet TEZEL (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanı)

11:13, 14, 15:17, 20:23, 33

Selçuk ÖZDAĞ

(Manisa)

13:14, 16, 26, 31

İlkan ÖZER (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Müfettişi)

14

Yılmaz TUNÇ

(Bartın)

14:15

Erkan AKÇAY

(Manisa)

15

Namık HAVUTÇA

(Balıkesir)

17:18, 23:24, 25, 29

Özgür ÖZEL

(Manisa)

18:20, 22, 23

Hüseyin OKUCU (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkan Yardımcısı)

23, 24:25, 25:26, 27:29, 29, 33

Fatma GÜRKAN

(Adana)

26

Canan CANDEMİR ÇELİK

(Bursa)

26

Ali AYDINLIOĞLU

(Balıkesir)

26:27

Bahtiyar ÜNVER (Hacettepe Üniversitesi Öğretim Üyesi Prof. Dr.)	29:30
Şebnem DÜZGÜN (Prof. Dr.)	30:31
Mustafa İLHAN (Gazi Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı Başkanı Doç. Dr.)	32:33

Açılma Saati: 14.34

Kapanma Saati: 18.12

BİRİNCİ OTURUM

25 Haziran 2014 Çarşamba

Açılma Saati: 14.34

BAŞKAN: Ali Rıza ALABOYUN (Aksaray)

BAŞKAN VEKİLİ: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

SÖZCÜ: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)

KÂTİP: Fatoş GÜRKAN (Adana)

-----0-----

BAŞKAN – Komisyonumuzun değerli üyeleri, toplantı yeter sayımız vardır, toplantımızı açıyorum.

Toplantımıza başlamadan önce birkaç konuyu dillendirmek istiyorum.

Bunlardan birincisi: Bizim Komisyonumuz kurulduğunda Resmî Gazete’de yayımlanan ismiyle daha sonraki yazıştığımız isimler arasında bir farklılık var. İkinci isim daha çok tutmuş durumda, eğer Komisyonumuz uygun görürse Genel Kurulda bir düzeltmeyle bunu yapabiliriz diye düşünüyoruz.

Resmî Gazete’de yayımlanan isimimiz şöyle: “Manisa’nın Soma İlçesinde Başta 13 Mayıs 2014 Tarihinde Olmak Üzere Meydana Gelen Maden Kazalarının Araştırılarak Bu Sektörde Alınması Gereken İş Sağlığı ve İş Güvenliği Tedbirlerinin Belirlenmesi Amacıyla Bir Medis Araştırması Komisyonunun Kurulmasına İlişkin Karar”

Ama bizim Komisyonumuz kurulduğundan beri bize Meclis tarafından yazılan antetli kağıdımızda da şu yazdı hep: “Manisa’nın Soma İlçesinde Meydana Gelen Maden Kazalarının Araştırılarak Alınması Gereken İş Sağlığı ve İş Güvenliği Tedbirlerinin Belirlenmesi Amacıyla Kurulan Medis Araştırma Komisyonu” Yani, burada tarih çıkartılıyor, spesifik olarak o kazaya yönelik değil de bir anlamda da Soma’nın özelliğinden dolayı Soma kazalarını genelleştiren bir durum var. Dolayısıyla, eğer Komisyonumuz uygun görürse ikincisini sizlerin de onayıyla Mecliste okutup Komisyonumuzun böyle net bir isminin olmasını...

MUZAFFER YURTTAŞ (Manisa) – “Soma ilçesi ve diğer maden kazaları” diye ilave edilsin Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Kapsıyor zaten, “Meydana gelen kazaların” diyor.

MUZAFFER YURTTAŞ (Manisa) – Ama Soma ilçesindeki kazaları içeriyor sadece.

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Sayın Başkan, tarih bence önemli.

BAŞKAN – Öyle mi diyorsunuz?

SAKİNE ÖZ (Manisa) – Çünkü ciddi kayıplarımızın olduğu... Hatta o günün madencilik günü olmasıyla ilgili tekliflerimiz de var. O anlamda bence tarihin de önemli olduğunu düşünüyorum.

BAŞKAN – O zaman bu teklifi hiç yapmayalım Meclise, doğru söylüyorsunuz. Bundan sonraki şu şeylerimizde birinciyi, Resmî Gazete’deki düzeltelim, ona göre devam edelim.

Bir de biliyorsunuz, Komisyonumuz toplantılarına, Meclis Çalışmasına devam edeceği için bundan sonra izleyeceğimiz veya dinleyeceğimiz kuruluşların sayısı büyük ölçüde azaldı. Bunlardan, bugün Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teftiş Kurulunu dinleyeceğiz. Daha sonra Maden Mühendisleri Odası ile sendikaları dinlemeyi düşünüyoruz. Daha sonra da madencilikle ilgili, Odalar ve Borsalar Birliğinden veya işveren temsilcilerinden dinleyeceğiz.

Bundan sonra artık Komisyonumuzu teknik düzeyde daha çok boğmak istemiyoruz. Yarıncı ziyaretimizle birlikte de Komisyonumuz büyük ölçüde madencilikle ilgili teknik bilgilerin çoğuna sahip olacak. Belki yapacağımız şey, uzman düzeyinde -dün Güner Hoca’nın yaptığı gibi, ki bize çok verimli oldu- yurt dışından, belki TÜBİTAK’la yapacağımız iş birliği nedeniyle üniversitelerimiz aracılığıyla hocalarımızı getirmek, dinlemek, uygulamanın içinden gelen insanları dinlemek.

Bundan sonra birazcık daha bize vizyon açacak, bilgilendirmenin ötesinde bu bilgilerin üzerine bina edebileceğimiz, vizyon açacak, çözüm üretecek toplantılara yönelmek istiyoruz. O yüzden bugün Sakine Hanımla görüşürken de onu değerlendirdik “Çok teknik gidiyoruz.” diye ama iki üç toplantı daha böyle yapacağız, o yüzden sabrınızı rica ediyorum.

Bu çerçevede de bundan sonra salı günleri artık bir toplantı yapmayalım 15.30’ dan sonra, çarşamba ve perşembe günleri devam edebiliriz. Onu da burada diğer araştırma komisyonlarında geleneksel olduğu gibi sabah 10.30-14.00 çünkü 14.30 yaptığınız zaman bizim arkadaşlarımız aşağı oylamaya gidiyorlar, kaçıyorlar, böyle bir kopukluk oluyor.

AYŞE TÜRKMENÖĞLU (Konya) – Ramazan geliyor.

BAŞKAN – Ramazan...

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – 14.30 iyiymiş Başkanım ya.

BAŞKAN – Ama aşağıya da iniyorsunuz, geliyorsunuz “Dinlenemiyoruz.” diye şikâyet ediyorsunuz.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Sabah kalkmaktan iyidir Başkanım.

BAŞKAN –Peki, 14.30’a devam ediyoruz. Peki, o zaman ekim ayında bunu yeniden değerlendirelim, o zaman ekim ayında çarşamba, perşembe saatlerini tekrar dile getiririz.

Bunun dışında dile getirmek istediğimiz... Yarın Cumhurbaşkanımızı ziyaret edeceğiz Komisyon olarak, çalışmalarımız hakkında bir bilgi verelim istiyoruz. 10.15’te buradan, ziyaretçi kabul binasından hareket edeceğiz. Zonguldak için de öğleden sonra saat 15.00’te hareket etmiş olacağız.

Değerli arkadaşlar, bugün aramızda Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanı Mehmet Tezel Bey ve İzmir Grubu Başkanı Şuayup Er yanımızdalar. Bize Soma’yla ilgili bilgi verecekler.

Ben sözü Mehmet Tezel Bey’e vereceğim.

Bir süre koymuyoruz yani sunumunuzu yaptıktan sonra ikişerli soru veya tekli soru tekli cevap şeklinde görüşmelerimize devam edeceğiz.

Mehmet Bey buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyeleri ve kıymetli uzman hanımefendiler, beyefendiler; hepinizi hürmet ve muhabbetle selamlıyorum.

Soma’ya alakalı sunumumu arz ediyorum:

Genel olarak; iş teftişin tanımı, yasal ve uluslararası dayanakları, iş müfettişlerinin yetiştirilmesi, iş teftiş sistemi, madenlerde teftiş uygulamaları, yer altı kömür madenlerinde iş sağlığı ve güvenliğini etkileyen unsurlar olarak planladım sunumumu.

İş teftişin tanımı, çalışma hayatıyla ilgili mevzuatın uygulanmasının devlet tarafından izlenmesi, denetlenmesi ve teftiş edilmesi dir. Dünyada hemen hemen bütün ülkelerde iş teftişi faaliyetleri yürütülmekte olup ILO ve Avrupa Birliğinin, iş teftişine yönelik standartları ve tavsiye kararları bulunmaktadır.

İş teftişine ilişkin en temel uluslararası standart 81 sayılı ILO Sözleşmesi’dir. 1947 tarihli olan bu sözleşme sanayide ve ticaretle iş teftişine ilişkindir. Ülkemiz bu sözleşmeyi 1951 yılında 5690 sayılı Kanun’la onaylayarak sözleşmeye taraf olmuştur. 145 ILO üyesi ülke bu sözleşmeyi onaylamış olup ILO’nun en fazla onaylanan sözleşmelerindendir.

81 sayılı Sözleşme’de iş müfettişlerinin görevleri, yetkileri ve iş teftişinin temel hususları tarif edilmiştir; iş müfettişlerinin mesleki bağımsızlığı, sayısı, nitelikleri, yetiştirilmeleri vesaire. Ayrıca, Avrupa Birliği Komisyonu nezdinde bir uzmanlık birimi olan Kıdemli İş Müfettişleri Komitesi (SLIC) AB üyesi ülkelerde iş teftiş sistemleri arasında iş birliğini hedeflemektedir.

Ülkemizde de iş teftiş görevi 1936 yılından bu yana icra edilmektedir. İş teftiş görevini yürütmekle görevli olan İş Teftiş Kurulu Başkanlığı, faaliyetlerini AB ile ILO normlarını dikkate alarak icra etmektedir. Bu norm ve uygulamaların bir sonucu olarak İş Teftiş Kurulu Başkanlığı teftiş faaliyetlerinde önleyici yaklaşıma ağırlık vermektedir.

5690 sayılı Kanun’la taraf olduğumuz 81 sayılı Sanayide ve Ticaretle İş Teftişi Hakkında Uluslararası Çalışma Sözleşmesi, İş Teftiş Kurulu Başkanlığı dayanağını uluslararası bir sözleşmeden alan tek denetim birimidir.

3146 Sayılı Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı Teşkilat ve Görevleri Hakkında Kanun’un 15’inci maddesi İş Teftiş Kurulu Başkanlığının görevlerini düzenlemektedir. 4857 sayılı İş Kanunu’nun 91’inci maddesinde “Devlet, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikte teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerince yapılır.” denilmektedir. 6331 Sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu’nun 24’üncü maddesinde “Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasının izlenmesi ve teftişi, iş sağlığı ve güvenliği yönünden teftiş yapmaya yetkili Bakanlık iş müfettişlerince yapılır.” denilmektedir. 5690, 3146, 4857 ve 6331 sayılı Kanunlarda genel esasları yer alan iş teftişi, İş Teftiş Tüzüğü ve İş Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nde daha detaylı bir şekilde düzenlenmiştir. Tüzük ve yönetmelikte, Başkanlığın yapısı ve organizasyonu, başkan, grup başkanları, iş müfettişlerinin görev, yetki ve sorumlulukları, iş müfettişlerinin mesleğe alınması, yetiştirilmeleri; teftiş türleri, teftiş raporları, raporların işleme konulması ve bunun gibi birçok husus açıklanmıştır.

Bu usul ve esaslar çerçevesinde teftiş faaliyetlerimiz Bakanlığımız Genelgesi eki olarak hazırlanan İş Teftiş Rehberi hükümlerine göre yürütülmektedir. İş Teftiş Rehberimiz 2013/4 sayılı Bakanlığımız Genelgesi eki olarak yürürlüğe girmiş olup uygulamalarımıza temel teşkil etmektedir.

İş teftişinin yeterli sayıda ve nitelikte iş müfettişi ile yürütülmesi gerektiği 81 sayılı Sözleşme’de hükme bağlanmıştır. Başkanlığımız, hem bu hükmü yerine getirmek hem de faaliyetlerini etkin bir şekilde yürütmek amacıyla ihtiyaçları doğrultusunda iş müfettişi yardımcısıyla denetim kadrosunu güçlendirmektedir.

İş müfettişi yardımcıları, İş Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nin 16 ila 26’ncı maddeleri uyarınca yazılı ve sözlü yarışma sınavı ile alınmakta, 27 ila 38’inci maddeleri uyarınca meslekte yetiştirilip yazılı ve sözlü yeterlik sınavı sonucu iş müfettişi olabilmektedir. Yarışma sınavını kazanarak müfettiş yardımcılığına atananlar ilk olarak aday memurluk eğitimi, hazırlayıcı eğitim ve mesleki eğitim olmak üzere Kurul Başkanlığımızda en az dört aylık bir teorik eğitime tabi tutulmaktadır.

Müfettiş yardımcıları, teorik eğitimi takip eden süreçte ortalama iki yıl süreyle iş müfettişlerinin refakatinde görevlendirilmek suretiyle iş teftişine ilişkin pratik eğitimden geçirilmektedir. Bu iki yıllık süreç sonunda müfettiş yardımcısına, Teftiş Kurulu başkanının önerisi ve bakanın onayı üzerine tek başına teftiş yetkisi verilebilmektedir. Eylemli olarak üç yıl müfettiş yardımcısı olarak çalışanlar bu üç yıllık süreçteki durumları değerlendirilerek yeterlik sınavına alınmakta ve sınavda başarılı olmaları kaydıyla iş müfettişliğine atanmaktadır.

Bir iş müfettişi, yardımcılık döneminde ortalama 100-150 teftiş fiilen katılmış olarak müfettişlik yeterlik sınavına girmektedir. Müfettiş yardımcılarının Kurul Başkanlığının danışmanlığında bir etüt çalışması da yaptırılmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği yönünden teftiş yapan müfettişlerin branşları: Tıp doktoru, mimar, elektrik, maden, jeoloji, metalürji, inşaat, elektronik, makina, kimya, endüstri, fizik, bilgisayar, tekstil, petrol, uçak, gemi, çevre yüksek mühendisi veya mühendisi.

İşin yürütümü yönünden teftiş yapanların branşları: Hukuk, siyasal bilgiler, siyasal bilimler, iktisat, idari bilimler, işletme, iktisadi ve idari bilimler fakülteleri ile bunların dengi yerli ve yabancı fakülte veya yüksek okullardan birini bitirmek.

İş müfettişlerinin mesleklerine göre dağılım şeyimiz var burada. Maden mühendisi, inşaat mühendisi, kimya mühendisi... Mesela, maden mühendisi ve jeoloji mühendisi 63 tane var, 5 tane de jeoloji mühendisi var; diğer mühendislik dallarında da sayılar tabloda görüldüğü gibi.

İş teftiş sistemi: Programlı teftişler risk, alan veya sektör esaslı yapılan; ilgili tüm sosyal tarafları kapsayan; eğitim, iletişim ve bilgilendirmeye ağırlık veren çözüm odaklı teftişlerdir.

Programlı teftişler, teftişlerin yürütüleceği sektörlerdeki işverenlerin, sendikaların, meslek odalarının, yerel yönetimlerin ve ilgili diğer sivil toplum kuruluşlarının ve hatta basın yayın kuruluşlarının katılımı ile düzenlenen toplantılarla duyurularak başlamaktadır. Bu suretle, o yıl içerisinde hangi sektörlerde teftiş yapılacağı ve teftişlerde hangi riskler üzerinde durulacağı konusunda ön bilgilendirme yapılarak bir taraftan işverenlerin daha teftişlere başlamadan kendi inisiyatifleriyle işyerlerindeki riskleri gidermeleri sağlanmaya çalışmakta, diğer taraftan da işyerlerini mevzuata uygun hâle getirmek için farklı kurum ve kuruluşlar arasında bir iş birliği ortamı yaratılmaktadır.

Teftiş programlarının uygulanmaya başlanmasından sonuçlanmasına kadar tüm aşamalarda sorunların tarafı olabilecek tüm kurum ve kuruluşlar ziyaret edilerek, onlarla sorunları ve çözüm önerilerini tartışma toplantıları düzenlenerek, iş birliği yapılarak sorunların çözümüne tüm tarafların katkıda bulunması sağlanmaya çalışılmaktadır.

İş yerlerinde çalışan işçiler sadece teftişler sırasında ya da düzenlenen eğitim toplantılarında değil, Kurul Başkanlığımızca hazırlanan ve iş yerlerindeki riskleri ve alınması gereken önlemleri konu eden el kitapçıkları aracılığıyla da bilgilendirilmekte, söz konusu kitapçıklar eğitimler sırasında işçilere dağıtılmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği yönünden programlı teftişlerin hazırlanması: Programlı teftişler, çalışma hayatındaki sorunların değerlendirilmesi ve önceliklendirilmesi sonucu belirlenen alanlarda veya sektörlerde yahut özel bir risk grubu hedeflenerek belirlenen iş yerlerinde çalışma hayatıyla ilgili mevzuat hükümlerinin tamamının veya bir kısmının uygulamalarının denetlenmesi amacıyla ve hedefler konularak gerçekleştirilen teftişlerdir. Buradan hareketle, ülkemizdeki iş kazası istatistiklerine göre çalışan başına en çok iş kazasının meydana geldiği maden iş yerleri ile -2012 yılı SGK istatistiklerine göre ülke genelinde tüm sektörlerde çalışan başına kaza oranı binde 62 iken maden iş yerlerinde bu oran yüzde 7,21’dir, 12 katı- en çok ölümlü iş kazalarının yaşandığı yapı iş yerleri -toplam ölümlü iş kazasının yüzde 34’ü- her yıl teftiş programına alınmakta olup en tehlikeli sektör olan yer altı kömür madeni iş yerleri her yıl iki defa teftiş edilmektedir. Diğer işyerleri için ise gerek iş kazası ve meslek hastalıkları istatistikleri ile geçmiş teftiş verileri gerekse sektörel veriler ve ülkemiz ulusal iş sağlığı ve güvenliği politikaları göz önüne alınarak programlı teftişler planlanmaktadır.

İş sağlığı ve güvenliği yönünden teftişlerin uygulanması, genel olarak, iş yerinin sağlık ve güvenlik şartlarının mevzuat hükümlerine uygun olup olmadığının tespiti ve muhtemel risklerin değerlendirilebilmesi açısından; işyerinin konumu, yeri, üretim yöntem ve şekilleri, prosesler ve kullanılan teknolojinin özellikleri de göz önünde bulundurularak aşağıdaki hususlara dikkat edilir:

1) İşverenin, mevzuattan kaynaklanan, önlem alma ve alınan önlemlere uyulup uyulmadığını denetleme, çalışanları karşı karşıya bulundukları mesleki riskler, alınması gerekli tedbirler, yasal hak ve sorumlulukları konusunda bilgilendirme, çalışanlara gerekli iş sağlığı ve güvenliği eğitimlerini verme yükümlülüklerini yerine getirip getirmediği denetlenir.

2) İş sağlığı ve güvenliği yönünden tespit edilen mevzuata aykırılıklar, işveren açısından açıklama yapmayı gerektirecek nitelikte ise ilgililere bunlar hakkında mevzuatın gerektirdiği teknik ve aydınlatıcı bilgiler verilir.

3) İş yerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden ilk kez denetim yapılıyorsa işveren, iş sağlığı ve güvenliğinin gerek iş yeri açısından gerekse ülke açısından anlamı ve önemi konusunda bilgilendirilir.

Burada, iş sağlığı ve güvenliği yönünden yapılan teftiş istatistikleri 2000 yılından 2014 yılına kadar verilmiş. Bilhassa 2010 yılından sonraki teftiş değerlerine dikkatinizi çekiyorum. Mesela, 2000 yılında kapatma durdurma sayısı 3 iken, 2009 yılındaki 86 iken - bu rakamların arasında değerler var- 2010 yılında 367 iş yeri kapatılmış ve durdurulmuş. Yine, idari para cezaları da yanda yükselerek devam ediyor. Bu, etkin denetimin bir sonucu.

2010-2013 yılları arasında yapılan iş sağlığı ve güvenliği maden teftişlerini de özetle şöyle zikredebiliriz: 2010 yılında maden iş yerlerinde toplam 1.413 teftiş gerçekleştirilmiş olup bu teftişlerin 563'ü genel teftiş, 80'i kontrol teftişi, 770'i ise inceleme teftişleridir. Yapılan bu denetimler sonucunda 42 maden iş yerinde kapatma işlemi uygulanmış, 17 iş yerinde işin durdurulması işlemi yapılmış, 77 iş yerine ise idari para cezası uygulanmıştır.

2011 yılında maden iş yerlerinde toplam 1.312 teftiş gerçekleştirilmiş olup bu teftişlerden 723'ü genel, 178'i kontrol teftişi, 411'i ise iş kazaları ve şikâyetler nedeniyle gerçekleştirilen inceleme teftişleridir. Yapılan bu denetimler sonucunda 43 maden iş yerinde kapatma işlemi uygulanmış, 3 iş yerinde işin durdurulması işlemi yapılmış, 339 iş yerine ise idari para cezası uygulanmıştır.

2012 yılında maden iş yerlerinde gerçekleştirilen 543 teftişin 395'i genel teftiş, 148'i kontrol teftişi, 204'ü ise inceleme teftişleridir. 2012 yılında yapılan bu denetimler sonucunda 58 maden iş yerinde kapatma işlemi uygulanmış, 442 iş yerine ise idari para cezası uygulanmıştır. 2013 yılında maden iş yerlerinde toplam 1.047 teftiş gerçekleştirilmiş olup, bu teftişlerin 808'i iki aşamalı olarak yapılan programlı teftişler, 239'u ise iş kazaları ve şikâyetler nedeniyle gerçekleştirilen inceleme teftişleridir. Yapılan bu denetimler sonucunda 54 iş yerinde işin durdurulması işlemi yapılmış, 428 iş yerine ise idari para cezası uygulanmıştır.

Yer altı kömür iş yerlerinde yapılan teftişler, yer altı çalışma ortamının görülmesi ve denetlenmesi suretiyle yapılır. Öncelikle ocağın mevcut imalat planı görülerek ocak hakkında ilk bilgiler edinilir ve ocağın üretim yapılan bölümleri, eski imalat bölümleri, hava ölçüm istasyonları, ocağın ulaşım yolları ve nakliye sistemleri -örneğin asansör ya da bant taşıyıcılar- ocağın tahkimat sistemi, kurtarma ve tahliye ekipmanları ve personeli, mekanik ve elektrikli ekipman ve tesisleri, çalışanların kişisel koruyucu donanımlarının varlığı ve kullanımı, yerinde yani ocağın içine girilerek denetlenir.

Ayrıca iş sağlığı ve güvenliği organizasyonu, iş güvenliği eğitimi, mesleki eğitim, iş güvenliği uzmanının tutması gereken onaylı defter, iş sağlığı ve güvenliği kurulu, işveren tarafından tutulması gereken tahkimat, havalandırma, patlatma defterleri, sağlık gözetimi dosyaları, ekipmanların periyodik kontrol belgeleri, kişisel koruyucu donanımların uygunluk belgeleri yer üstünde evrak üzerinden incelenir.

Yer altı kömür madenlerinde yapılan teftişlerde, işi durdurma gerekçesi olan mevzuata aykırılıkların tespit edilme yöntemleri:

İkinci bir çıkış yolunun olmaması yerinde bakılarak kontrol edilir. İkinci yolun sadece havanın dönüşü için uygunluğuna değil, aynı zamanda çalışanların güvenli bir şekilde ocak dışına çıkabilecek uygunlukta olduğu denetlenir.

Mekanik havalandırma olmaması, havalandırma fanı ve tesisatı kontrol edilir. Havalandırmanın durması hâlinde uyarı veren sistem olup olmadığı denetlenir.

Yedek enerji kaynağı yerinde kontrol edilir.

Yer altı kömür ocağında kullanılan ekipmanların patlamaya karşı korunaklı olmaması hususunda da ekipmanların CE belgeleri ve özellikleri kontrol edilir, grizulu ortamda kullanılmaya uygun ekipmanlar olup olmadığı yerinde kontrol edilir.

Ocaktaki tehlikeli gazları izleyen merkezî izleme sistemi bulunmaması hâlinde izleme odasından veriler kontrol edilir, geçmişe dönük kayıtlar incelenir, sensör noktaları plandan bakılır ve ocakta kontrol edilir. Yedek havalandırma grubuyla alakalı da arıza anında devreye girecek yedek havalandırma tesisatı yerinde kontrol edilir.

Yukarıda sayılan hususların herhangi birinin tespit edilmesi durumunda iş durdurulur.

Durdurmaya esas hususlar dışında tespit edilen mevzuata aykırılıklar teftiş esnasında gidertilir. İşveren tarafından giderilmeyenler için idari para cezası uygulanır.

Teftişlerimiz genelde heyet hâlinde icra edilmektedir. Genelde maden iş yerleri teftişlerinde, özellikle de yer altı kömür ocağı teftişlerinde, heyette mutlaka bir maden veya jeoloji mühendisi bulunmaktadır. Heyetin diğer üyeleri yine maden, jeoloji mühendisi olabilmekle beraber elektrik, makine, çevre ve inşaat mühendisliği branşlarından olabilmektedir. İş sağlığı ve güvenliği yönünden teftiş yapan 554 iş müfettişinden 68 tanesi maden ve jeoloji mühendisidir.

İş sağlığı ve güvenliği yönünden yer altı kömür teftişlerinde tespit edilenlerden organizasyonla alakalı, iş sağlığı güvenliği politikası, iş sağlığı güvenliği sistemi, sağlık güvenlik dokümanı, risk analizi, eğitim, iş sağlığı güvenliği mesleki eğitimi, denetim, gözetim, iş sağlığı güvenliği profesyonelleri, yetersiz, uygun olmayan makine ve teçhizat.

Tahkimatla alakalı; tahkimat planları, yazılı talimatlar, gözetim ve denetim eksikliği, tahkimatın yetersizliği, kama, takoz ve fırçalama yetersizliği, domuz damlarının yetersizliği ve uygun kurulmaması, bağlar üzerinde boşluk bulunması, ayak arkasında göçertilmiş bölgeler, kavlak kontrolü, tahkimat malzemelerinin yeterli olmaması.

Havalandırmaya alakalı; havalandırma planı olmaması, ikinci bir çıkış yolunun bulunmaması, hava ölçüm istasyonları, hava-gaz ölçümü yapılmaması -otomatik devre kesme- cebri havalandırma yapılmaması, yedek enerji kaynağı, yetersiz ferdî kurtarıcılar, karbonmonoksit ve oksijen kurtarıcıları.

Patlama ve yangınla alakalı, ex-proof ekipman, iletişim uyarı sistemleri, yetersiz yangın söndürme teçhizatı, yangın barajları, ateşleyici ve yeterlilik belgesi, manyeto kontrolleri, güvenli çalışma talimatları, yazılı talimatlar, toz ölçümleri, tozla mücadele, sigara, açık alevli lambalar.

2010-2011 yılında yer altı kömür iş yerleri teftişlerinde durdurma nedenlerini de arz ediyorum:

Tahkimatla alakalı 24 iş yeri durdurulmuş. Çift yol bağlantısıyla alakalı noksanlıklardan dolayı 41 iş yerinde durdurma uygulanmış. Ex-proof ekipmanla alakalı 53, merkezî izleme 46, gaz ölçüm cihazı 14, mekanik havalandırma 23, yedek havalandırma 6, yedek enerji 5, oksijen ve karbonmonoksit maskesiyle alakalı 15, kurtarma istasyonu ile alakalı 18 iş yerinde durdurma uygulanmış.

2012 yılında, yine durdurma nedenleri; çift yol bağlantısıyla alakalı 22, mekanik havalandırmayla alakalı 3, yedek enerji kaynağı 4, yedek havalandırma grubu 8, ex-proof ekipman 21, merkezî izleme sistemi 41, ocak girişiyle alakalı 2 iş yeri...

2013 yılında, yine, çift yol bağlantısıyla alakalı 20 iş yerinde durdurma uygulanmış. Ex-proof ekipmanla alakalı 22 iş yerinde, merkezî izlemeyle alakalı 21 iş yerinde, gaz ölçüm cihazıyla ilgili 8 iş yerinde, mekanik havalandırmayla alakalı 6 iş yerinde, yedek havalandırmayla ilgili 11, yetersiz havalandırmaya alakalı 16, seri havalandırmayla alakalı 6, ocak girişiyle alakalı 7, yedek enerjiyle alakalı 2, barajlamanın uygun olmamasıyla alakalı 1 iş yerinde durdurma uygulanmış. Türkiye'deki 175'e yakın yer altı kömür ocağı sayısından 160 tane faal olan ocakla alakalı kapatma sayıları üzerinde dikkatlerinizi bir daha çekip alını bu hususun çözmek istiyorum.

İşin yürütümü yönünden maden sektöründe 2012 yılında yapılan programlı teftişlerde; iş sağlığı ve güvenliği yönünden her yıl programlı teftiş yapılan maden iş yerlerinde 2012 yılında da işin yürütümü yönünden programlı teftişler yürütülmüştür.

Programlı teftişte öncelikli riskler: Alt işveren-asıl işveren ilişkisinin muvazaalı olması, yer altında günlük 7,5 saatin üzerinde çalışma yapılması, günlük 7,5 saatin üzerinde yapılan çalışmaların ücretlerinin zamlı olarak ödenmemesi, hafta tatili ücretlerinin kullanılmaması veya toplu olarak kullanılması, ulusal bayram ve genel tatil çalışması ücretlerinin ödenmemesi, yıllık ücretli izinlerin mevzuata uygun kullanılmaması, gece döneminde 7,5 saatin üzerinde çalışma yapılması ve kayıt dışılık.

Sosyal taraflarla yapılan görüşmelerde, teftiş programı kapsamında ilgili tüm taraflar ziyaret edilerek teftiş programı hakkında bilgilendirme yapılmış, basın-yayın kuruluşlarına bilgi verilmiş, bilgilendirme toplantıları gerçekleştirilmiştir. Soma maden havzasında bilgilendirme toplantısı mart ayının 9'unda, 2012'de 426 kişinin katılımıyla gerçekleştirilmiştir, kaza olan maden ocağında.

İşçilerin eğitimleriyle alakalı teftiş programı kapsamındaki işyerlerinde çalışan işçilerden toplam 26.769 işçiye ücret, hafta tatili, çalışma süreleri, fazla çalışma ve ücreti, ulusal bayram ve genel tatil çalışmaları, yıllık ücretli izin, gece çalışması, postalar hâlinde çalışma, çalışılmış gibi sayılan hâller ve sosyal güvenlik hakları konularında eğitimler verilmiştir.

Teftiş programı kapsamında 270 iş yerinin teftişi yapılmış olup, bu iş yerlerinde 475 kadın ve 26.294 erkek olmak üzere toplam 26.769 işçinin çalıştığı tespit edilmiştir. Teftişi yapılan 270 iş yerinden 16 iş yerinde toplu iş sözleşmesi uygulaması bulunduğu tespit edilmiştir. İki aşamalı olarak gerçekleştirilen programlı teftişin ilk aşamasında tespit edilen mevzuat ihlallerinden; ücret, fazla çalışma ücreti, hafta tatili ücreti, genel tatil ücreti, ikramiye ve diğer işçi alacakları olarak toplam 8 milyon 890 bin 639 Türk lirası işçilere ödenmesi

sağlanmıştır. Vergi ve sigorta primi olarak ise toplam 4 milyon 87 bin 272 TL kamu geliri elde edilmiştir. Teftişler sırasında özellikle küçük ölçekli maden ocaklarında çalışan toplam 154 işçinin sigortalılığı sağlanmıştır. Teftişler sırasında 48 iş yerinde çalışan 2.600 işçinin fiili ücret -kayıd ücret farkından doğan 1 milyon 203 bin 974 TL tutar kayıt altına alınmıştır. Ücret ve benzeri alacaklar olarak 55 işçinin toplam 233 bin 950 Türk lirası alacağının ödenmediği tespit edilmiştir. Teftişlerin ilk aşamasında tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkları teftişin ikinci aşamasında gidermeyen işverenler hakkında; 170 iş yeriyle ilgili olarak toplam 507 bin 320 TL idari para cezası uygulanmıştır.

Teftişlerin ilk aşamasında tespit edilen noksanlık ve mevzuata aykırılıkları teftişin ikinci aşamasında gidermeyen işverenler hakkında; 1 iş yeri ve 1.475 işçiyle ilgili cumhuriyet savcılığına, 4 iş yeri ve 60 işçiyle ilgili Sosyal Güvenlik Kurumuna, 3 iş yeri ve 59 işçiyle ilgili Maliye Bakanlığına, 1 iş yeri ve 71 işçiyle ilgili belediye başkanlığına suç duyurusu ve ihbarda bulunulmuştur. İşin yürütümü yönünden arz edebileceği hususlar da bunlar.

Bu yer altı kömür ocaklarıyla alakalı iş sağlığı ve güvenliğini etkileyen faktörlerle alakalı da birkaç hususu belirterek sunumumu tamamlayacağım.

Bir maden iş yerinin ruhsatı, proje onayı, üretim miktarı ve bunun gibi açılışa dair bütün resmî işlemleri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı MİGEM görev alanındadır. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, iş yeri kurulduktan sonra ve çalışanlar çalıştırılmaya başladığında çalışma hayatı mevzuatı açısından yetkilidir. İş sağlığı ve güvenliği de dâhil olmak üzere MİGEM ve ruhsat sahiplerinin -Eynez örneğinde TKİ- madenin çıkarılması işinde yasal olarak takip ve gözetim sorumluluğu vardır.

3213 sayılı Maden Kanunu'nda; madenlerin devletin hüküm ve tasarrufu altında olduğu, bulunduğu yerin mülkiyetiyle ilgili olmadığı hükme bağlanmıştır. Devletin hüküm ve tasarrufu altındaki madenlerde, işletmeye elverişli ekonomik bir cevherin bulunması durumunda ruhsatların verilmesi, denetimi, projelerinin incelenmesiyle ilgili madencilik faaliyetleri Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanlığı adına Maden İşleri Genel Müdürlüğü tarafından yürütülmektedir.

MİGEM'in görevleri arasında, ruhsat vermek, madenlerin aranmasını, üretimini teşvik etmek ve iş sağlığı ve güvenliğini alakalı, faaliyetlerin iş güvenliği ve iş sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmek hususunun da varlığını dikkatlerinize arz ediyorum.

Yine, MİGEM, madencilik faaliyetlerinin aşamalarında görevlendirilecek teknik nezaretçi, daimi nezaretçi, teknik elemanlar, mühendisler ve diğer ilgili profesyonellerin nitelikleri, atama ve çalışma usulleri ve görevleriyle ilgili yaptırımlar uygulama yetkisine sahiptir.

MİGEM, yaptığı incelemelerde faaliyet alanlarında ÇED'le ilgili karar, iş yeri açma, çalışma ruhsatı, mülkiyet izni olmadan veya kanunun 7'nci maddesinin (13)'üncü fıkrasına aykırı faaliyette bulunulduğunun tespiti hâlinde, ruhsat teminatını irat kaydederek bu alandaki faaliyeti durdurur. Bu ihlallerin üç yıl içinde 3 kez yapıldığının tespiti hâlinde ise teminat irat kaydedilerek ruhsat iptal edilir.

Yine, yer altı kömür ocaklarında iş sağlığı güvenliğini etkileyen faktörlerle alakalı, Eynez ocağında meydana gelen kazada, ruhsat sahibi TKİ ile hizmet alımı sözleşmesine göre ocağı işleten Soma AŞ arasındaki ilişki sorgulanmalıdır. Ruhsat sahibi TKİ, 9 Mart 2017 tarihinde tamamlanması gereken, sözleşmede belirtilen miktar olan 15 milyon tonun, 2014 yılı Mayıs ayı başında tamamlanmasını sorgulamamıştır. Maden Kanunu ve alt mevzuat, redevans sözleşmesi mevzuatı dikkatle incelendiğinde, ruhsat sahibinin üretimi kendisinin gerçekleştirmesinin özellikle iş sağlığı ve güvenliği açısından önemli olduğu anlaşılmaktadır.

Mevcut sistemde, ruhsat sahibi, üretimi bir pay karşılığı bir firmaya, işletmeye devretmektedir. Devralan firma üretiminin belli bir payını doğrudan ruhsat sahibine verdiği için maliyeti kısmak zorunda kalmakta veya üretim zorlamasıyla projede belirtilenin çok üstünde üretim yapmaktadır. Bu sistem işletmede iş sağlığı ve güvenliği yönetimini zorlaştırmaktadır. Redevans sisteminin iş sağlığı ve güvenliği açısından sağlıklı işleyebilmesi için MİGEM ve ruhsat sahiplerinin -Eynez örneğinde TKİ- yasal olarak mevcut olan sorumluluklarının sahaya yansıtılması gerekmektedir.

İş sağlığı ve güvenliğine ilişkin ulusal ve uluslararası bütün mevzuat yasal sorumluluğu olan işverenlere yüklemiştir. Bir çalışanın maaşını ödemekle o çalışanın sağlık ve güvenliğini korumak arasında yasal olarak hiçbir fark yoktur. Her ikisi de işverenin sağlaması gereken temel çalışan haklarındandır. İşveren, çalışanlarının çalışma mevzuatından kaynaklanan bütün haklarını sağlamakla yükümlü ve sorumludur. İşverenlerin bu sorumluluğuna ortak edilebilecek tek kişi, kurum, yürütülen ekonomik faaliyetten faydalanan diğer gerçek, tüzel kişilerdir. Bu durumun bir örneği AB mevzuatında bina inşaatlarında uygulanmakta, bina sahipleri inşaatı fiilen yapan firmaları iş sağlığı ve güvenliği yönünden denetlemekte ve sağlık ve güvenlik organizasyonunda sorumluluk almaktadır.

Benzer uygulama ülkemiz maden mevzuatında olmasına rağmen bugüne kadar bu yöntemle işlerlik kazandırılmamıştır. İşverenler ve üretim faaliyetlerinden ekonomik fayda sağlayanlar dışında iş sağlığı ve güvenliği konusunda yasal muhatap aramak, gerçek muhatapların sorumluluklarını yerine getirmesinde özensiz davranmalarına sebep olmaktadır.

Arz ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ben, öncelikle, müsaade ederseniz ilk soruyu sorayım. Tabii, burada çalışmalarınızdan geniş bir ölçüde bahsetmişsiniz. En son bölümde MİGEM ve TKİ'ye çok büyük vurgular var. Ben de sektörün içerisinden gelen bir insanım. Şimdi, MİGEM olaya ruhsat açısından bakar, ilk kuruluş aşamasında proje açısından bakar, üretim de projenin bir parçasıdır fakat ondan sonra çalışma hayatıyla ilgili bütün şeyleri sizler kontrol ediyorsunuz, sizler denetliyorsunuz. MİGEM'in bile kendisinin parasını ödemediği sadece bir teknik nezaretçi var ki onun da işveren parasını ödüyor. Sonradan bir daimi nezaretçi var ki onun da işveren parasını ödüyor. Daimi nezaretçi eğer işverenin aleyhine olursa alıyor adamı hemen üretime, istihsal mühendisi yapıyor, yukarıdaki daimi nezaretçiliğinden. Teknik nezaretçilik ayrı bir garabet. Mesela on beş günde işverenle ikisi bir defteri imzalayıp gönderiyor MİGEM'e, "Biz yaptık." diyorlar. MİGEM'in tek sorumluluğu bu çerçevede, baktığımız zaman. Burada TKİ konusunda söylediklerinizde doğru şeyler olabilir ama bu MİGEM konusuna biraz açıklık getirmenizi istiyorum.

Bundan sonra bir arkadaşına daha söz vereyim.

Erkan Bey, buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Öncelikle Teftiş Kurulu Başkanına da sunumu için teşekkür ediyorum.

Şimdi, ben özellikle kendi kurumu bakımından Soma Kömürleri AŞ'nin işlettiği, çalıştığı kömür ocaklarıyla ilgili yaptıkları teftişin, incelemenin ve denetimlerinin sonuçları nedir, o konuda bir ayrıntılı... Kaza gününe kadar Teftiş Kurulu müfettişleri ne yapmış, neler tespit etmiş? Mevzuattan bahsediyor, iş güvenliği vesaire, bu mevzuat nedir? Bu maden ocağında, kazanın meydana geldiği maden ocağında ve diğer ocaklarında kullanılan malzemelere ilişkin, iş güvenliğine ilişkin önlemlerin alınıp alınmadığı hususları ve inceleme sonuçları nedir?

Bir de, tabii, özellikle son söyledikleri fevkalade bizim Komisyonumuz tarafından üzerinde durduğumuz ve önemle durmaya da devam etmemiz gereken hususlar. Türkiye Kömür İşletmeleri ile Soma AŞ arasındaki ilişkiyi, irtibatı, yani yasal zemini, hukuki statüyü kesinlikle sorgulamamız ve bunu ortaya çıkarmamız gerekir. Türkiye Kömür İşletmeleri Genel Müdürünün sunumundan da gördük ve anladık ki, Türkiye Kömür İşletmeleri açık açık şunu söyledi: "Ben aldığım kömüre bakarım, kömürün kalitesine bakarım, miktarına bakarım." Şimdi, "Ruhsat sahibi Türkiye Kömür İşletmeleri, 9 Mart 2017 tarihinde tamamlanması gereken, sözleşmede belirtilen miktar 15 milyon ton..." diyor bu sunumda da. Bu 15 milyon tonun 2014 Mayıs ayı başında tamamlanmasını sorgulamamıştır. Bunun sorgulanmadığı çok açık net bir şekilde de ortaya çıkmış oluyor çünkü bizzat Genel Müdürü söyledi, "Ben aldığım kömüre bakarım, miktarına bakarım, kalitesine bakarım." Ama bu kömür nasıl çıkarılır, ruhsat sahibi ve mal sahibi, mülk sahibi olarak kendi üzerine düşen, bu mülk nasıl kullanılıyor, hoyratça mı kullanılıyor, hiç ona bakılmamış. Bu, işin püf noktasıdır, hani eskilerin deyimiyle Vehbi'nin kerrâkesi dediğimiz duruma geliyoruz.

Şimdi, diğer, "Redevans sisteminin iş sağlığı ve güvenliği açısından sağlıklı işleyebilmesi için" ibaresi var da "MİGEM ve ruhsat sahiplerinin yasal olarak mevcut olan sorumluluklarının sahaya yansıtılması gerekmektedir." diyor. Yine Komisyon olarak üzerinde ayrıntılı olarak durmamız gerekir ve diğer hususları da gerçekten önemli. Bilhassa o son bölümdeki hususlar "İşverenler ve üretim faaliyetlerinden ekonomik fayda sağlayanlar dışında iş sağlığı ve güvenliği konusunda yasal muhatap aramak..." Bir kaza meydana gelince iş ortada kalıyor tabii, hiç kimse sorumluluk üstlenmek istemiyor. Çok büyük ve vahim bir özensizlik olduğu, yani kurumsal özensizlik olduğu da ortaya çıkıyor. Ben bunları dile getiriyorum ve İş Teftiş Kurulunun Soma Kömürleri AŞ maden ocaklarında yaptığı incelemelerin sonuçlarını da ayrıntılı olarak almak üzere, Sayın Başkan teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Erkan Bey.

Mehmet Bey, buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Evet, Sayın Başkanım, değerli Komisyon üyelerimiz; biz, tabii, muhtelif bakanlıkların birimleriyiz. Herhangi bir kaza olduğunda Enerji Bakanlığı ile Çalışma Bakanlığı ve kurumları sanki orta yerde meydana gelen bir kazayı birbirlerinin üzerine atma gibi bir hava oluşuyor -ben, bunu böyle olduğu için söylemiyorum- böyle bir hava estiriliyor. MİGEM de bu ülkenin bir kuruluşu, yasal sorumlulukları var; İş Teftiş Kurulu

da bu ülkenin bir kurumu, önemli bir kurumu, onun da yetki ve sorumlulukları yazılı. Hiç kimsenin keyfi, belli inisiyatifler dâhilinde, kafasına estiği gibi iş ve işlem yapması mümkün değil.

Şimdi, benim biraz önce MİGEM’le alakalı söylediğim husus, 3213 sayılı Maden Kanunu’nda onun görev ve yetkileri arasındaki bir maddeyi okudum sadece, o madde aynen şöyle: “Faaliyetlerin iş güvenliği ve iş sağlığı ilkelerine uygun yürütülmesini takip etmek...” Ben bunu vurgulamak için MİGEM’i zikrettim. Ben yeni Soma’dan geldim şu anda, pazartesi oradaydım. Soma’da iş kazasıyla alakalı yapılan teftişler sürüyor, 5 kişilik bir heyetimiz orada çalışıyor, yoğun miktarda ifade alınıyor. Savcılıkça el konulmuş evraklarla alakalı bir şey var, sanki sıra bekleme var. Onlar inceliyorlar, ondan sonra biz bakıyoruz. Efendim, ocak içerisindeki kamera kayıtları bilirkişiye gönderilmiş Ankara’da, onun gelmesi bekleniyor ve fakat iş kazasının temel, kök sebep analizlerini yapabilmemiz için ulaşmamız gereken verilerle alakalı yoğun miktarda çalışıyoruz, belli bir noktaya da geldik. İşin yürütümü yönünden de bir heyet arkadaşımız orada işçilerin hak zayıflarına uğramamalarıyla alakalı gerekli faaliyetleri orada sürdürüyorlar. Bu kazanın oluş sebebiyle alakalı, üretim zorlaması yanında -bir üretim zorlamasının varlığı kesin- üretimin önünde gitmesi gereken güvenlik tedbirlerinde belli zaafıların olduğu yine gözlemlerimiz arasında. O konunun rapor çıktıktan sonra üzerinde durulabilir. O raporun kesinleşmesini o konuda beklememiz gerekiyor. İşin yürütümü yönünden de orada yapılan şeyler...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan, güvenlik tedbirlerinde zafiyet olduğunu ifade ettiniz. Bugüne kadar maden ocaklarında yapılan denetimlerde, incelemelerde, teftişlerde ortaya çıkan, ortaya konulan bir tespit var mı acaba?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şu anda, Sayın Vekilim, bu madenlerle alakalı sunumumda bir miktar belirttim ama o konuyla alakalı rapor rapor konuşmamız lazım. Orada, biliyorsunuz, Soma kömür havzasında bir açık işletme var, Soma AŞ’ye ait 3 tane ocak var, Demir Export’la alakalı bir iş yeri var, bir de İmbat Madencilik var. İmbat Madencilik şu anda çalışmaya devam ediyor yüzde 60 kapasiteyle. Ondan sonra, diğer ocaklar şu anda kapalı. Bu raporlar sizlere sunuldu ama o raporlardan mı okuyalım yoksa sunulmuş, sizde hazır var zaten raporlar.

BAŞKAN – Şimdi, o raporları bana elden getirmişler, diğer arkadaşlarımıza da postaya vermişler bayağı büyükçe bir paket, o yüzden...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Sayın Vekilim, bugün getirdiğimiz flaş belleklerde de mevcut şu anda.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Bu düzenlenen raporların mutlaka bir sonuç bölümü vardır, tespit edilen noksanlıklar, öneriler, eleştirilen hususlar vardır. Bunlar tek rapor hâlinde sunulabilir Komisyona. Yani “Şu tarihte Eynez Maden Ocağında yapılan denetimde şu noksanlıklar bulunmuştur. Raporda da şu öneriler dile getirilmiştir.” denilir. Yani bizim komisyon üyeleri olarak o raporları baştan sona tek tek incelememiz...

BAŞKAN – Geçen hafta resmî olarak istedik. Bize de gelmişti. Ben de daha detaylı olarak bakmadım. Bugün arkadaşlarımız gösterdi. Diğer arkadaşlarımıza da postayla gönderildiği söylendiği için... Dedğiniz doğru, belki Teftiş Kurulu Başkanlığından böyle bir...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Yani sonuç bölümlerini özetleyebiliriz.

BAŞKAN – Sonuç bölümleri özetlenmiş, kısa öz bir şey olursa, detaya boğulmadan...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Özetleyip gönderebiliriz, hayhay.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Tespit edilen noksanlıklar, sonuç ve öneri bölümünde neler eleştirilmiş, nelerin yapılması istenilmiş?

BAŞKAN – Bu dosyalar gelsin ama Erkan Bey’in söylediği şekilde öz bir özet de olursa iyi olur.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Özet, teftişlerle alakalı bilgi verelim efendim size.

İşin yürütümüyle alakalı burada bir hayli şey var, İş Teftiş Kuruluna bağlı iş müfettişlerinin orada sorulabilecek her türlü soruya cevap içeren bir ön tespitleri var. Mesela burada ücretlere ilave olarak aldıkları prim veriliyor mu? İş yerinde işçinin işe devamlılığını sağlamak için her ayı tam çıkaran işçiye ortalama 200 TL prim ödendiği gibi her soruyla alakalı, her soruya verilen cevaplar var. Bu cevaplar Şuayip Bey’in sunumunda var. Yani bu işin yürütümüyle alakalı orada müfettişlerin sorulabilecek her türlü soruya cevapları hazır. Orada çok faydalı işler yaptılar. Raporları da artık yazım aşamasına geldi işin yürütümü yönünden.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Rapora da Komisyon olarak biz de bakarız herhâlde Sayın Başkanım.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Ses kaydında sorun olduğu için toplantıya ara veriyorum.

Kapanma Saati: 15.37

İKİNCİ OTURUM

Açılma Saati: 15.54

BAŞKAN: Ali Rıza ALABOYUN (Aksaray)

BAŞKAN VEKİLİ: Yılmaz TUNÇ (Bartın)

SÖZCÜ: Ali AYDINLIOĞLU (Balıkesir)

KÂTİP: Fatoş GÜRKAN (Adana)

-----0-----

BAŞKAN – Buyurun Sayın Özensoy.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Şimdi, şu andaki mevcut müfettiş sayısı ve yine müfettişlerin eğitimleri, yetiştirilmeleri, donanımları açısından nasıl görüyorsunuz? Sizce yeterli midir?

Tabii, bütün bu sunumlarınızın içerisinde, yine ifade ettiğiniz, işte, MİGEM de var. MİGEM Genel Müdürünün ifadesi aynen şu: “Bizim yetkimiz var ama sorumluluğumuz yok.” Yani “Bize bu yetki verilmiş ama biz bu denetimleri yapmazsak herhangi bir sorumluluğumuz yok” diyor. Aslına bakarsanız iş kanunlarında, diğer kanunlara baktığımızda da böyle genel olarak tekrar tekrar gözden geçirdiğimizde hep yetkiden bahsediyor, sorumluluktan bahsetmiyor zaten. Yani bunu söylerken bu sizinle alakalı, sizin suçunuz değil. Yani sonuçta yasayı yapanlar bizleriz. Türkiye Büyük Millet Meclisi demek ki bu tür konuları gözden kaçırmış. Yani sorumluluk noktasında... Hatta şunu söyleyeyim: Sizin bile sorumluluğunuz yok anladığım kadarıyla. “Neden?” dersiniz, ben bunu daha önce de bu Bükköy kazasından sonra gündeme getirdim, her komisyonda da gündeme getiriyorum çünkü bakın, o Bükköy’de yapılan ilk teftişten sonraki ikinci teftiş ödenek yokluğu nedeniyle iptal edilmiş. Bak, burada raporda var. Yani bir arkadaş buraya geldiğinde “Böyle şey olmaz.” falan demiş. İşte bu, müfettişlerin hazırladığı rapor. Aynen size burada kısaca hemen ikinci bölümünü okuyayım: Buradaki grup başkanlarını siz detanırsınız. Mahmut Kocabeyoğlu, İbrahim Çevik, İskender Yılmaz, Ahmet Segmenoğlu, Rıza Gülsoy, Ercemal Atasoy, Gürol Alaca, Ayhan Yüksel, Hakan Öksüz ve İlkan Özer, grup olarak bu arkadaşlar ikiye bölünmüşler. Bir grup oluşturularak teftiş bölgelerinde görevlendirilmişlerdir. “Zonguldak ili bir ay süreyle beş grup tarafından denetlenmiştir. Proje gereği diğer illerdeki çalışmalar takip eden ay içerisinde yapılmıştır. Parantez içinde, projenin ikinci aşaması kaynak yetersizliği sebebiyle kasım ayında yapılmamıştır. Yine, projenin ikinci aşamasında Bolu, Kütahya, Manisa ve Bursa, Balıkesir kömür havzalarında yapılması planlanan ve beş grup müfettişin görevlendirilmesi düşünülen teftişler kaynak yetersizliği nedeniyle yapılamamıştır. Projede görevli müfettişler ve diğer teknik branştaki müfettişler Ankara ili sınırları içerisinde çeşitli sanayi bölgelerinde tarama teftişiyle görevlendirilmiştir.” diyor raporda.

Bakın, on birinci aydaki o teftişin hemen arkasından 12’nci ayda da Bükköy kazası meydana geldi, 19 canımız gitti orada da. Hemen birkaç ay sonra Balıkesir’deki kaza meydana geldi. Burada sizin teftiş kurulunun teftişini kim ödenek yokluğundan iptal ettiyse aslında bu kazanın birinci sorumlusu bana göre odur. Yani bu teftişi engelleyen, yaptırmayan kimse, bu işin sorumlusu, aslında, birinci derecede yargılanması gereken odur. Yani buradaki müfettiş arkadaşlarımızdan da yargıda hâlâ yargılananlar var ama müfettiş arkadaş sen “Ödenek yok, gidemezsin.” dedikten sonra o arkadaşın yapacağı ne var, onu da bilmiyorum. Yani bakan mıdır, bakanlıkta müsteşar mıdır veya sizin kurulunuz mudur bu teftişi iptal eden...

Yani dolayısıyla, gördüğüm kadarıyla, siz de gayet yetkilisiniz, hele hele teftiş konusunda en önemli kurumsunuz ama yapmadığınız zaman da, hem de arkasından bir sürü can gittiğinde de kimse sizden hesap sormuyor. Bir şeyiniz yok, yaptırım yok yani dolayısıyla.

Onun için ben şunu soracağım: Burada birtakım tespitleriniz var ama siz bu teftişleri yaparken kanunlar, yönetmelikler açısından hangi zorluklarla karşılaşyorsunuz? Yani şu kanunun şu maddesi yeterli değil veya şu kanunun şu maddesine bunların da ilave edilmesi gerekir veya yönetmelikte, efendim, şunlar lüzumsuz veya şunların da olması lazım dediğiniz önerileriniz var mı? Yani bu denetimlerin daha etkin olması açısından böyle önerileriniz var mı?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Necati Bey.

Nesrin Hanım’ın soruları kayıtlara girmemiş. O yüzden ben Nesrin Hanım’dan tekrar sorularını tekrarlaması ve kayda girmesi için mikrofonunu açıyorum.

Buyurun.

NESRİN ULEMA (İzmir) – Tamam Başkanım.

Şimdi, birinci sorum: İş müfettişlerinin iş müfettişliği hakkı alması için ortalama beş yıl sonunda bu hakkı kazandığını sunumunuzdan... Ya, üç yıl, iki yıl da yardımcılık döneminde eğitim alıyor. Toplam beş yıl gibi algıladım ben ama şunu sormak istiyorum: Burada kömür madenleriyle ilgili ayrı bir eğitim veriliyor mu yani ayrı bir dal ve bölüm var mı müfettişlerimizle ilgili?

Bir diğer sorum: İş güvenliği uzmanlarının iş yerinde tespit etmiş oldukları sorunları sadece ve sadece işverene raporladığı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına herhangi bir raporlamanın olmadığı yönünde bir bilgi var. Gerçekten bu doğru mudur? Bunun düzeltilmesi gerektiğini düşünüyor musunuz, yani Bakanlıkla beraber işverenin de müfettişler aracılığıyla bunların üzerine gitmesi noktasında?

Üçüncü sorum: Bizim madende yaptığımız incelemede özellikle işçilerimizden en çok duyduğumuz konu, evet, denetimler yapılıyor, teftişler yapılıyor ama bu teftişler hep haberli oluyor ve bu süreçte de madenin, işverenin birtakım eksiklikleri olmaması gereken şeyleri kapattığı, örttüğü ya da geçici olarak tamir etmeye çalıştığı şeklindeydi. Ben bir müfettişin bir yeri teftişe gittiğinde nasıl bir sürecin işlendiğini merak ediyorum.

Bir diğer sorum da Eynaz'da Türkiye Kömür İşletmelerinin 9 Mart 2017'ye kadar 15 milyon tonun, 2014 Mayıs ayında tamamlanmasının sorgulanmamış oluşuyla ilgili, sunumunuzda bir bölüm vardı. Buna kısmen cevap verdiniz ama buradan şunu anlayabilir miyiz: Yani 2017'ye kadar çıkartılması gereken 15 milyon ton 2014 Mayıs ayında mı çıkartılmıştı, yani onu mu kasettiniz?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Nesrin Hanım'la Necati Bey'e cevap verelim.

Mehmet Bey, buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şimdi, iş müfettişlerinin eğitimiyle alakalı, bunlar yardımcılık dönemlerinde bizim İş Teftiş Kurulunda bir branşlaşma söz konusu. Bilhassa maden, kimya, inşaat ve metal sektörel bazda düşünülmekte ve bu sektörel bazda çalışabilecek mühendislik dallarıyla ilgili kişiler buralarda branşlaşma sürecine sokulmakta. Maden mühendisi ve jeoloji mühendisi menşeli iş müfettişi yardımcıları İş Teftiş Kurulu bünyesindeki maden mühendisi ve jeoloji mühendisi menşeli ustaların yanına verilir. Bunlar zaten meslekleri itibarıyla branşlaşmaya önem verdiğimiz için usta-çırak ilişkisi içerisinde zaten sahaya çıktığı andan itibaren maden ocaklarına girip çıkmaya başlarlar. Dolayısıyla, saha eğitimleri de maden mühendisi nezaretinde maden ocaklarında geçer o süre. Dolayısıyla, bu müfettişlikte, bilirsiniz, usta-çırak ilişkisi, üstat-çırak ilişkisi, bu bağlamda yetiştikleri kanaatindeyim.

Bu, iş sağlığı güvenliği, yeterli midir? Tabii, eğitimin, bilginin sınırı yok. Bu genç çocukları birer ikişer sene yurt dışına göndersek, muhtelif yerleri görseler iyi ama böyle bir imkânımız da yok. Zorluyoruz muhtelif kanalları. Çok gönderdiğimiz yardımcılarımız da var ama genel anlamda iş müfettişi yardımcılarının yurt dışı deneyimleri, bilgi görgü yükseltilmesiyle alakalı muhtelif ülkelere gönderme şeyimiz de yok. Ama İş Teftiş Kurulu bünyesine intisap ettikleri andan itibaren maden mühendisi menşeli yardımcılarını sahada, maden ocaklarında maden mühendisleri nezaretinde çalışmalarını sürdürürler.

İş sağlığı güvenliği uzmanlığıyla alakalı bu düzenlemeyi biz, tabii, müfettişler, bu mevzuatı tartışmayız ama yapılan mevzuata da uyarız. Bu iş sağlığı güvenliği uzmanlarının tespitlerini işverene yapması yanında yakın ve hayati tehlike içeren noksanlıkları İŞKUR il müdürlüğüne bildirmeleri söz konusu. Bunları bildirdikleri takdirde biz zaten gereğini yapıyoruz.

Bu haberli teftiş meselesi, tabii, çok gündemde. Bu bizim önleyici teftiş modelimizde, bir defa, sektörel bazda bizim paydaşlarımız var: İşçi, işveren, bunların kuruluşları, odalar; bunlarla alakalı sektörün genel riskleri, sorunları ve bunların giderilme usulleriyle alakalı muhtelif çalışmalar yapıyoruz, toplantılar yapıyoruz. Bilhassa maden ocaklarıyla alakalı ve inşaat sektörüyle alakalı ve diğer sektörlerle alakalı hangi sektörde, hangi riskler bazında teftiş yapılacağını sektör biliyor zaten, iş dünyası biliyor.

Yani müfettişler bu sene gelecekler, inşaatla yüksekten düşmeyle alakalı teftiş yapacaklar. Çünkü bizi sürekli yaralayan şeylerden bir tanesi de inşaat sektörü. Biz en son bir müfettiş yardımcısı kardeşimizi de orada kaybettik, inşaat sektöründe. Muhterem vekillerim, bu sahalar hile ve tuzaklarla dolu diyebilirim. Bunu içim kanayarak söylüyorum. Tabiiye betonunun üzerine yeni kalıp çıkılacak. Onların çalışmaları tabiiye dışında "sundurma" dediğimiz konsollar üzerine konulan birtakım platformlar üzerinde yapılacak. Bu uzatmaları, konsolları tabiiye betonu üzerinde 8 çapındaki, 8'lik inşaat demirine asılarak yapılıyor. Bu inşaat demirlerinin de, bu konsolların asıldığı inşaat demirlerini ana çelik şeye, betonarme içindeki diğer demirlere bağlanması iktiza ederken tabiiye betonu atılmış ve çamura çöp sokar gibi çap 8'lik demirleri harcın içerisine sokmuş. Bunu müfettiş nereden görecektir? Buradaki tehlikeyi nereden anlayacak? Ve çocuk bilmiyor tabii, bu demirin içinde onun bağlı olup olmadığını bilmiyor. Tabiiye kenarına çok yakın dikildiği için o

ap 8'lik inşaat demiri, oradan korkulukları tarif etmek için platforma çıktığında kalfayla beraber düştüler ve öldüler. şimdi, bu saha ciddi manada tehlikelerle dolu. Yani müfettişlerin hangi g koşullarda teftiş yaptırđını anlatmak için söylüyorum.

şeyi çevirelim, müfettiş lmedi. Müfettiş geriden, uzaktan tarif etti bu korkulukları. Bir saat sonra da iki işçi çıktı platformun üzerine ve oradan düştüler. şöyle söylenecek: "Efendim, müfettiş geldi oraya, teftiş yaptı. Hemen teftişin akabinde iki tane işçi öldü. Bunlar nasıl müfettiş, bunlar nasıl teftiş yapıyor." şimdi, iş kazalarıyla teftiş arasındaki bu ilişkiyi biraz insafılı kurmak lazım.

Bizim, tabii, yetkimiz de var, sorumluluklarımız da var. Biz sorumluluktan falan kamıyoruz. Yetkimiz var, sorumluluklarımız var ama şu anda yasal düzenlemeler işçi, işveren üzerine fevkalade yoğunlaşmış, iş yerlerinde sürekli olarak iş sağlığı güvenliğiyle alakalı tedbirleri almak, aldırnak, bunları izlemek görevi işverene verilmiş. Ve iş yerlerinde bir organizasyona gidilmesi, bu işlerin ehil kişileri takip ettirilmesiyle alakalı düzenlemeler de yapılmış. Müfettişin orada yirmi dört saat bir güvenlik kamerası gibi durma gibi bir lüksü falan yok. Gelir, o anki resmi eker. O anda gördükleriyle alakalı, tespitleriyle alakalı gerekli tutanakları tutar. Ondan sonra da bir başka yere geçer.

şimdi, bu haberli teftiş meselesinde de böyle bir müfettişlerle alakalı spekülasyon yapılıyor. Ya biz bir hırsızlıkla alakalı bir şeyi tespite gitmiyoruz, cürmü meşhut yapmak için işvereni, oraya teftişe gitmiyoruz. Biz iş sağlığı güvenliğiyle alakalı mevzuata işveren uyuyor mu, uymuyor mu, bunu tespite gidiyoruz. Ve sonuçta yani neyi yakalayacağız oraya habersiz gidince? Hırsız mı yakalayacağız, neyi yakalayacağız? şimdi, bu habersiz teftiş usuldendir. Habersiz gidilir, namsait durumlar müfettiş geleceği zaman müsait hâle getirilir. Ondan sonra da devam edilir. Ama burada bir şey söylemiş oluyoruz, söylediğimiz şey şu: "işveren her zaman müfettişi aldatmak için böyle şeyler yapar mı?" demeye getiriyoruz. Yani bu eğer doğruysa bunun tedbirini almamız lazım. şimdi, bu haberli teftiş meselesinde sektör biliyor zaten bizim ne zaman, hangi risklerle teftiş yapacağımızı. Biraz da bu ILO Sözleşmesi'nde bu iş müfettişin de inisiyatifi bırakılmış haberli, habersiz teftişler. Mesela bir yabancı işçi çalıştırıyor diyorlar. Bu bir inceleme konusu ise buraya müfettiş habersiz gider. Bunu müfettişin kendisi belirler haberli gidip gitmeyeceğini. Veya başka bir şey var, atıyorum, adam gübre paketliyorum diye bir tesis kurmuş. Biz ihbar almışız, orada patos, patlayıcı yapıyor. Biz o iş yerine davul zurna alarak, böyle, tantanayla gitmeyiz, haber vermeyiz, telefon etmeyiz. işin nevine göre haberli veya habersiz gitme inisiyatifi mfettiştedir. Genellikle projeli teftişler, proje kapsamındaki teftişlerimizde sektör bilir geleceğimizi, teftiş programına alındırđını bilir ama iş yeri bazında yine bilmezler bizi.

Ha, maden ocaklarına gelince, benim bu gerçekleri sizinle paylaşmam lazım. Bizim müfettiş camiasının bir ulaşım sorunu var. Biz çünkü saha denetimi yapıyoruz. Saha denetimi yapan müfettişler adres bazında gidecekler, iş yerini bulacaklar ve iş yerinde görevini ifa edecekler. Atıyorum, bir krom ocağı, dağın başında, şimdi, burayla alakalı, müfettişi hadi oraya götürelim hep beraber. Müfettiş oraya gitsin. Nasıl gidiyor? Müfettişin oraya gitmesi mümkün değil. Yayan diyorsanız yayan da gitmez yani. Niye gitsin?

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Krom ocağından malzeme nasıl çekiliyor?

ÇALIşMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIğI İş TEFTİş KURULU BAşKANI MEHMET TEZEL – Hayır, hayır. Malzeme...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Taksi tutar gider. Oradaki taksiciler bilir madenin yerini.

ÇALIşMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIğI İş TEFTİş KURULU BAşKANI MEHMET TEZEL – şimdi, Sayın Vekilim, şeyi söylüyorum, yani mutat vasıtalarla sana para veriyor devlet. Taksie bindiğin zaman para vermiyor. Yani şimdi, böyle bir şey yok. Dolayısıyla ne yapacak müfettiş o maden ocağına gitmek için?

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Patronu arayacak.

ÇALIşMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIğI İş TEFTİş KURULU BAşKANI MEHMET TEZEL – işvereni arayacak ve oraya gidecek. şimdi, işvereni...

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Mutat vasıta olmaz maden ocağında.

ÇALIşMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIğI İş TEFTİş KURULU BAşKANI MEHMET TEZEL – Mutat vasıta yok işte, mutat vasıta yok. Taksii de yazamıyor.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Taksidir mutat vasıta.

ÇALIşMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIğI İş TEFTİş KURULU BAşKANI MEHMET TEZEL – Sayın Vekilim, oh, ne güzel. Yani sizin yorumunuz. Biz onu yapabilirsek...

şimdi, sonuçta maden ocaklarından bazılarına, ulaşım imknı olmayan yerlere kendi araçlarımızla gidiyoruz teftişlere. Kendi aracı da yok ise işverenden iş yerine ulaşılmasıyla alakalı yardım isteniyor. Yani bizim maden ocaklarına gidip adamın arabasına binerek

oraya gitmemiz bizim teftiş zafiyetimizi oluşturmaz. İşte son rakamları görüyorsunuz: Eskiden üç kapatma, durdurma var iken, 2011 yılında 367 durdurma yapılmış, idari para cezaları da artmış.

Dolayısıyla, bu olayın gerçeklerini ben size böylece ifade etmiş oluyorum, arz etmiş oluyorum. Bunu da bilin. Yani bilmekte fayda var. Biz maden ocaklarına ulaşım zorluğu içerisindeyiz.

BAŞKAN – Tamam, teşekkür ediyoruz.

Şimdi, Selçuk Özdağ'a söz vereceğim, daha sonra da Yılmaz Tunç; iki tane soru alacağız.

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Sayın Başkanım, bu mevcut kanunlar, yönetmelikler çerçevesinde sizin açınızdan zorluk olan veya ilave olmasını istediğiniz neler var? Mesela biraz önce, işte, ulaşım konusunda örnek verdiniz ama bu tür önerileri... Şöyle bir şeyiniz yok mu yani bir raporunuz, bir özet olarak... Bunları bize tavsiye edin ki biz de bunları kanunlara dercetme noktasında, buradan tavsiyeler almak noktasında da buradan... Sizin elinizi rahatlatmak açısından, denetimin daha güçlü olması açısından, bunun için kuruldu zaten bu Komisyon. Onu sordum yani.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Sayın Vekilim, bu sorunuzu bir vaat olarak algılıyorum ve yazılı olarak zatîalinize takdim edeceğim çünkü...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Komisyona, Komisyona... Komisyon onu önerecek sonuçta.

BAŞKAN – Komisyona takdim et.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Tamam, Komisyonumuza yazılı olarak vereceğim.

Bu şeyle alakalı...

BAŞKAN – Mehmet Bey, müsaade edin, Selçuk Özdağ ile Yılmaz Tunç da sorularını sorsun. Hepsine birlikte cevap verelim lütfen.

Selçuk Bey, buyurun.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Evet, Sayın Başkan...

Türkiye bir deprem bölgesi. Özellikle Ege Bölgesi de depremler konusunda daha da hassas bir bölgemiz. Açılan veya işletilen madenlerin depreme karşı dayanıklılığı Türkiye'de hiç gündeme getirilmedi veya bu Komisyon çalışmaya başladığından beri gündeme getirilmedi. İş güvenliği açısından madenlerin faylara uzaklığı hesaplanıyor mu?

İkinci: Bir deprem olduğunda, Türkiye'de evlerimizin, iş yerlerimizin depremlere dayanıklı olup olmadığını biz hesaplıyoruz. Bu madenler hesaplanıyor mu? Bu maden ocakları da hakikaten depreme dayanıklı mı? Hesaplanıyor mu?

Üçüncü sorum: Türkiye'de DASK gibi, TARSİM gibi zorunlu sigortalar var evlerde veyahut da tarımda. Acaba madenlerde de sigorta zorunlu mu, ihtiyari mi? Eğer kanunda bir boşluk varsa, ihtiyariyse biz bunu düzeltelim. Komisyon raporuna yazılsın, Meclise arz edilsin. Üçüncü sorum bu.

Dördüncü olarak: Soma Eynez maden kazası öncesi Türkiye'de ağır iş kollarında kaç yerde teftiş yapıldı? Kaza sonrası ise yine ağır iş kollarında kaç yerde teftiş yapıldı ve bunlardan kaç kapatıldı. Son kapatmadan önce en son denetimler kaç tarihinde yapıldı, bu kazadan sonraki kapatılmaların önce? Işıklar ve Atabacası en son ne zaman denetlendi Soma madenlerindeki? Ve bunlar Soma'daki Eynez kazasından sonra kapatıldı, yani kömür işletimine kapatıldı. Bu bende bir istifham yaratıyor müfettişler açısından –iyileri tenzih ederim- buradasanki bir ihmal, sanki görevi tam yapmama gibi bir durum söz konusu. Eynez'de 26 Martta yapılan denetim olduğu söylendi bize veya 20-26 Mart tarihleri arasında 2014 yılında, hemen kazadan çok kısa bir zaman önce, bir buçuk iki kadar önce. Fakat biz oraya gittiğimiz zaman ocağın çıkarılan naafların, cesetlerin üzerlerinde bir kimlik olmadığını tespit ettik ve bunlar DNA'larıyla, bunlar fotoğraflarla, videolarla tespit edildi. Denetimlerde müfettişler bunu sorgulamıyorlar mı?

Aynı zamanda orada şunu tespit ettik: Arkadaşların kart basarak girdiklerini, kart basarak çıktıklarını fakat elimizde bir doküman yoktu veya bir belge yoktu biz oraya gittiğimizde, aşağıda, ocağa kaç kişi olduğunu bilemedik. Müfettişleriniz, yine, bunu da mı ihmal ettiler? Acaba denetimlerde bu soru da soruluyor mu? Bu benim için oldukça istifham yaratıcı bir husus.

Aynı zamanda, bu ocakları, ağır iş kollarını devlet memurları denetliyor, müfettişler denetliyor. Biraz önce konuşmanızda odalarla da teşrikmesainizin olduğunu söylediniz, sendikalarla, işçilerle de teşrikmesainiz olduğunu söylediniz. Elbette kanunla düzenleme yapılacak. Acaba hem müfettişleri çeşitli istifhamlardan veya yanlış algılardan korumak adına devlet memurlarını bir kanuni düzenleme yapılarak siz de bunu uygun görür müsünüz? Jeoloji mühendisleri odalarından, maden mühendisleri odalarından, çevre

mühendisleri odalarından, Barodan, sendikadan birer yetkili de bu teftişlere dâhil edilebilir mi ve burada aynı zamanda daha objektif veyahut da algılardaki problemi giderme noktasında böyle bir çözümle daha doğru teftiş yapabilir miyiz diye soruyorum.

İş müfettişleri de denetleniyor mu? Bunlar layüsel midir, dokunulmazlıkları mı vardır? Bugüne kadar iş müfettişlerinden, özellikle ağır işkollarındaki teftişlerle ilgili ihmalî görülen veya görevini kötüye kullanan, istismar eden müfettişler olmuş mudur? Bunlarla ilgili neler yapılmıştır?

Bir de sunumunuzda şunu söylediniz: “Eğitimler veriyoruz yaklaşık 69 bin kişiye.” dediniz -yanılmıyorsam, rakamı tam olarak hatırlayamıyorum- acaba bunların listesini bize verir misiniz? Hangi maden ocaklarında, hangi tarihlerde eğitimler yapıldı? Bu eğitimleri kimler yaptı? Biz oradaki işçilerle görüşmek istiyoruz -ben kendi adıma söylüyorum, Komisyonu tenzih ederim- ben oradaki işçilerle gerek “random” usulü görüşerek veyahut da yüz yüze, ruberu görüşerek bunlara hakikaten bu eğitimler yapıldı mı, bu eğitimler...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Eğitimleri Mustafa İlkan yaptı. Yanımda yapan arkadaş.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ MÜFETTİŞİ MUSTAFA İLKAN ÖZER – Eynesiz’de 460 kişiye verildi.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Efendim, ben sorumu sorayım, sizin Teftiş Kurulu Başkanınız cevap versin. Size sormadım sorularımı.

BAŞKAN – Mehmet Bey, soru bitsin, ondan sonra cevap verin.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bunlarla ilgili görüşmeler yapmak... Neden bunu sordum? Çünkü oradaki işçi kardeşlerimiz bizi şunu söylediler: “Evet, biz eğitimden geçiyoruz.” Mesele iş ahlakıdır -tırnak içinde söylüyorum- Avrupa’da yedi günse yedi gündür. Türkiye’de de yedi gündür ama “Kâğıt üzerinde de bir gündür.” dediler arkadaşlarımız. “Bir gün yapıyor, geri kalan beş gününde ise bizi madene sokuyorlar, yapılmış gibi imza attırıyorlar, bir yandan maden işvereni kârlı çıkıyor, bir diğer yandan biz kârlı çıkıyoruz ama bir diğer yandan da kanunu çiğnemiş oluyoruz.” dediler, onun için sordum. Yoksa birilerini töhmet altında bırakmak veyahut da kardeşlerimi ilzam etmek adına sormadım.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Selçuk Bey.

Yılmaz Tunç, Başkan Vekilimiz.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkanım.

Benim de birkaç sorum olacak denetimlerle ilgili ve teftişlerle alakalı. Şimdi, teftişle ilgili istatistiki bilgilere baktığımız zaman Soma Eynesiz madeninde 8 programlı, 8 de inceleme teftişi yapıldığı görülüyor. İmbat madeninde de 8 programlı, 18 inceleme teftişinin olduğu görülüyor. Işıklar, Atabacası 1’er, yani yılda 1 teftiş olmuş oluyor. Demir Exportta da 3 programlı teftiş var. Şöyle baktığımız zaman, İmbat’ta inceleme teftişlerinin çok fazla olduğunu görüyoruz. Işıklar, Atabacası ve Demir Exportta ise inceleme denetimlerinin hiç olmadığını görüyoruz. Bunun sebebi nedir? Birinci sorum bu.

İkinci sorum: 2012’nin raporu var elimizde, Soma’da teftişle alakalı rapor, yayınlanan rapor. Bu rapora baktığımız zaman, tabii, 2013 ve 2014’le ilgili böyle bir ayrıntılı rapor elimizde yok ama 2012’nin üzerinden gittiğimiz zaman Soma’da 8 iş yeri denetlenmiş, 7’sine para cezası verilmiş, kapatma kararı uygulanmamış. İlk aşama teftişlerde noksansız 1 iş yerine rastlanmış. O iş yeri hangi iş yeri, ismini biliyor musunuz?

Birinci aşama teftişlerde Soma’da 84 adet mevzuata aykırılıktan 33’ü teftiş esnasında giderilmiş. İkinci aşama teftişte 32 adet mevzuata aykırılıktan 17’si teftiş esnasında giderilmiş. İkinci aşamada da herhangi bir kapatma kararı uygulanmamış.

Şimdi, bölgede tespit edilen noksan hususlara baktığımız zaman şemada, kitapçıktaki şemada yer alan hususlara baktığımız zaman, 3 iş yerinde havalandırma eksikliği tespit edilmiş, 17 iş yerinde mekanik elektrikli ekipman ve tesislerde birinci aşamada eksiklik tespit edilmiş, ikinci aşamada da 5 eksiklik tespit edilmiş. Havalandırma eksikliği ikinci aşamada yok ama birinci aşamada var. Ama bir ve ikinci aşamada da herhangi bir kapatma kararının uygulanmadığını görüyoruz. Oysa havalandırma eksikliği bir durdurma ve kapatma nedeni. Bu eksiklikler tespit edildiği hâlde neden durdurma ve kapatma yaptırımı uygulanmamış?

Yine, mekanik ve elektrikli ekipmanların alev sızdırmaz olmaması bir kapatma nedeni, durdurma nedeni. İşçileri dinlediğimizde de bu anlamda eksikliklerin iş yerinde olduğu bize söylendi. Zaten buradaki şemada da mekanik elektrikli ekipman ve tesislerle ilgili eksikliklerin en çok tespit edilen eksiklikler olduğu görülüyor. Bu anlamda da bir kapatma ve durdurma kararının uygulanmadığını görüyoruz. Bu konudaki cevaplarınız ne olabilir?

Bir de iş teftişinin kapsamında ücretler de vardır. Ücretlerle ilgili olarak da işçilerin yoğun şikayetleri var, sizlerin de tespit ettiği eksiklikler var. Diyorsunuz ki: “2012’de yapılan teftişte 682 bin lira işçi alacağını tahakkuk ettirdik, 417 bin lira kamu alacağının da tahsil edilmesini sağladık. Kazanın olduğu iş yerinde işçi ücretlerinin ödenip ödenmemesi noktasında herhangi bir eksiklik tespit edilebilmiş miydi?

Yine, kazadan önceki son raporla alakalı, bu raporu şu anda tarafımızca henüz göremedik, sadece raporun özetiyle alakalı bilgi var. Raporu veren iş müfettişiyle alakalı herhangi bir soruşturma yapıldı mı? Raporu da görmemiz mümkün mü?

Teşekkür ediyorum.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Sayın Başkan, konuyla alakalı olarak bir cümle ilave edebilir miyim?

BAŞKAN – Konuyla alakalı mı?

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Evet.

BAŞKAN – Buyurun.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Çok teşekkür ediyorum.

Şimdi, Komisyonumuza ilk bilgi verildiği zaman da bu müfettişlerin ocağa gidiş-geliş şekli, vasıta bulunmaması da gündeme gelmişti. Yine, Sayın Başkanın ifadesinden de öyle olduğu anlaşılıyor yani işveren tarafından bu ulaşımın sağlandığı.

Şimdi, nasıl sunumunuzda Soma AŞ ile Türkiye Kömür İşletmeleri arasındaki ilişki sorgulanmalı diyor işek müfettişle denetlenen iş yeri arasındaki ilişkinin de bu bakımdan sorgulanması fevkalade önem arz ediyor.

Şimdi, Soma’da bir sürü tekerlemeler var Sayın Başkan. Bir tanesi aklımda: “Rakı, balık, Ayvalık.” deyimi var.

Şimdi, normalde denetlenen iş yeriyle, işveren ile müfettişin arasındaki ilişkinin müfettiş bakımından hâkim bir ilişki olması gerekir, mahkûm bir ilişki olmaması gerekir ve bana göre işverenin çayını bile içmemesi gerekir. Belki bu ağır, kabul edilemez gibi görünür ama madene teftişe giden bir müfettişin bu tür diyaloglara fevkalade dikkat etmesi gerekir ve mümkünse çayını bile içmemesi bile gerekir. E, peki yani gidecek, günlerce kalacak orada çay içmeyecek mi dağın başında? İçecek ama bir mahkûm vaziyette değil, hâkim ilişkiyle.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – İmbat’ ta ayran içerken gördüm seni!

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Doğrudur. Beraber içtik biz, iş teftiş değildir yani.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Müfettiş değil.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Biz müfettişten bahsediyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Soruşturma değil, araştırma komisyonu diyoruz ya sıkışınca.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Şimdi, Yılmaz Bey onu da konuşuruz yani. Siz ikram etmişsiniz, ben sizin ikramınız sanmıştım onu.

BAŞKAN – Bu hukukçuların diline düşmemek lazım benim gördüğüm.

ERKAN AKÇAY (Manisa) – Ama değil yani konumuzla alakası yok.

Mutat vasıta iş yeri işveren temin etmesin, mülki idare var, kaymakamı temin eder, sosyal güvenlik kurumları var illerde, ilçelerde. Ve yine tabii bu müfettişlerin ulaşımının da mutat vasıta gibi eğer mutat vasıta yoksa taksi ücreti ödenecek ve bildiğim kadarıyla bu görev mahallerine harcırah tahakkuk ettirilirken de örneğin, havaalanından şehre kadar taksi ücretlerinin de ödendiğini biliyorum yani bu iş yerine, teftiş edilen yere eğer mutat vasıta yoksa taksi ücretinin ödenmesinin de bir sorun olmaması gerekir diye düşünüyorum.

Son sorum da Sayın Başkana: İş güvenliği uzmanlarının çalışma yöntemi ve statüsü hakkında ne düşünüyorsunuz? Genellikle iş yerlerinde işveren tarafından ücretleri ödeniyor iş güvenliği uzmanlarının, buna ilişkin bir düşünce ve öneriniz var mıdır?

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Mehmet Bey, buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şimdi, bu şöyle alakalı, sayın vekilimin “Deprem bölgesinde yaşıyoruz, bu deprem fay hatlarıyla...”

BAŞKAN – Mehmet Bey, şimdi sorular çok, biraz da kompleks bizi bilgilendireceğiniz şekilde burada cevap verin, bazılarını bize, Komisyonumuza yazılı gönderebilirsiniz o anlamda.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Tamam, hayhay efendim.

Şimdi, bu deprem şeyiyle alakalı, fay hatlarıyla alakalı mesela, en son körfezde olan depremle alakalı... Deprem olur olmaz, biz bütün maden ocaklarına depremin etkileriyle alakalı, depremin meydana getireceği etkilerle alakalı ve alınması gerekli önlemlerle

alakalı bir yazı yazdık, bütün maden ocaklarına, yer altı kömür ocaklarına. Bu, yazıya müteakip de eylülde yapmamız gereken genel yer altı kömür işletmeleriyle alakalı teftişleri haziran ayına aldık ve haziran ayında, şu anda haziran sonuna kadar yer altı kömür ocakları yeniden denetleniyor, birçok yerlerde de yine durdurmalar uygulandı, bazı eksiklikler yerinde teyit denettirildi.

Depremle alakalı İş Teftiş Kurulunun duyarlılığını arz etmek istiyorum. Bizim maden ocaklarında yapmış olduğumuz teftişlerle alakalı yani işçilerin kimliklerini sorma şeyimiz yok yani sonuçta kart basarak içeri giriyorlar ve bu maden ocaklarında biliyorsunuz, bu enteresan yaklaşımlar var yani kimliğini işçi almayabilir yani içeri girerken içeride, maden ocağının dehlizlerinde işçiyi çevirip kimlik sorma gibi bir şeyimiz yok.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Künye dedim.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Ha, künye... Anladım.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ölenlerin isimlerini tespit edemedik, şahısları tespit edemedik, sonra tespit ettik.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Biz de onu öneriyoruz işverenlere. İşverenlere diyoruz ki: “Bu asker ocağında zincire takılmış bir künye boğazlarında olsun, bunlar öneri aşamasında. O önerileri yapıyoruz.

Bu odalarla müşterek teftiş, tabii, bu bir düzenleme işi onu biz bilemiyoruz.

Yine, sigortayla alakalı da benim ihtisas konum değil, o konularla alakalı araştırıp size cevap verdim.

Yine, eğitimlerle alakalı biraz önce söyledim, hanımefendinin sorusuna cevap olarak. Bizde iş müfettişleri usta-çırak ilişkisi içerisinde eğitiliyor. Sektörel bazda ihtisaslaşmaya gidiliyor, o sektörlere has, mühendislik dallarında tecrübeli müfettişlerin yanında yardımcılar o sektörde eğitiliyor, eğitimlerimiz de o noktada.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Onu sormadım efendim, onu hanımefendi sordu. İşçiler eğitiliyorlar ocaklara girmeden önce işveren tarafından. Siz iş güvenliği açısından buna diyorsunuz ki: “Kâğıt üzerinde yedi gün ama altı gün eğitilmiyorlar, bir gün eğitiyorlar, ikinci gün işe sokuluyorlar.” Bu noktada, bir de bize sunumuzda dediniz ki: “69 bin kişi de eğitildi, eğitiliyorlar Türkiye’de.” Bunları kimleri eğitiyor? Onlar sizin alanınız mı? O açıdan sormuştum.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Bunlar, Sayın Vekilim, işin yürütümüyle alakalı eğitimler, bilgilendirme eğitimleri. Bu işin yürütümü yönünden, iş sağlığı güvenliği yönünden değil, işçinin alacakları haklarıyla, yasal haklarıyla alakalı eğitimler. Biz bu eğitimleri işçilerin bilinçlenmesiyle alakalı üzerimize düşmediği hâlde işçiler de kendi haklarını bir müfettiş ağzından dinlesinler, öğrensinsin diye başlatmıştık, bir sene falan sürdü bu eğitimlerimiz. Sonradan dediler ki bize: “Siz çalışma barışını bozuyorsunuz.” “Niye?” dedik, bu işçiler bilinçlendikleri zaman sorun oluyordur. E, şimdi bunlar şikâyet üzerine şikâyet ediyorlar. Arkadaşlarımız neredeyse soruşturmalık olacaklardı bu eğitim verme yüzünden. Sonradan da biz vazgeçtik, işçilerin eğitimi meselesini işverene havale ettik, işveren de kendi bildiği gibi yapıyor. Bunu nasıl yapıyorsa yapıyor ama evrak üzerinde tekemmül ettiriyor. Evraklarda eğitim aldığını gördüğümüz zaman bizim söyleyecek de bir sözümüz yok.

“Bu müfettişler denetleniyor mu?” Müfettişler elbette denetleniyor. İş Teftiş Kurulu Yönetmeliği’nin 15’inci madde (g)’ye göre müfettişlikle bağdaşmayan konularla alakalı müfettişleri müfettişler denetliyor. Bu müfettişlikle bağdaşmayan hâl ve hareketinden dolayı da ben Başkan olduktan sonra, 3-5 kişinin atıldığını biliyorum. O konuyla alakalı böyle ayrıntı şu anda aklıma gelmiyor. Onun yapıldığını da ifade etmek istiyorum.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) –Maden kazalarının olduğu yerlerle ilgili müfettişlerle ilgili bir işlem yapılıyor mu?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şu anda maden kazalarıyla alakalı bu Eynez’de son denetimle alakalı biliyorsunuz, bu müfettiş tutanağı basına servis edildi. İşveren demek istedi ki :“Beni bak müfettiş akladı, burada benim noksanım yok, benim üstüme bu kadar da gelmeyin.” anlamında bunu servis etti basına. Dolayısıyla, biz o son teftiş yapan arkadaşlarla alakalı idari soruşturma başlattık, o da bitmek üzere.

Sayın vekilim, burada yoklar. Bu Soma kömür havzasında teftiş sayılarıyla alakalı belli veriler verdiler. İncelemelerin çok olması şu anlama geliyor: İşçi şikâyetleri, ihbarlar ve basına yansıyan iş kazalarıyla alakalı bir müracaat var ise bunların incelenmesiyle alakalı arkadaşlar oraya giderler fakat iş sağlığı güvenliği yönünden teftiş yer altı kömür ocaklarında muntazaman senede 2 sefer olmak üzere yapılıyor.

Bu ücretlerle alakalı, Soma AŞ'yle alakalı, işçi ücretleriyle alakalı herhangi bir sorun meydana gelmedi. Ücretler sorunu şu anda problem olmaktan çıktı çünkü kaza olduktan bugüne kadar, işin yürütümüyle alakalı müfettiş arkadaşlar orada görev yaptı, ücretlerle alakalı şu anda bir sorun yok.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

YILMAZ TUNÇ (Bartın) – Diğerlerini kaçırdım ama ben aşağıda yoklamaydım.

BAŞKAN – Kayıtlara girdi.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Tatminkâr cevaplar verildi.

BAŞKAN – Namık Havutça...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Ben öncelikle Sayın Başkanı dinlerken müfettişlerin çok zor koşullarda görev yaptığı gibi bir izlenim edindim. Bu müfettiş arkadaşların çalışma koşullarının iyileştirilmesiyle ilgili de bize bir öneri sunarsa onları da değerlendirim diye düşünüyorum.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Bunu yazılı vereceğiz efendim.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Şimdi, burada öncelikle biz Manisa'nın Soma ilçesinde meydana gelen kazaların araştırılarak alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin belirlenmesi için bir çalışma yürütüyoruz. Neden yürütüyoruz? Bütün Türkiye'yi ayağa kaldıran, tarihimizin en büyük faciasının yaşandığı, 301 insanın hayatını olası kastla kaybettiği bir olaydan bahsediyoruz ve bakıyorum, siz gayet şey bir şekilde topu "Müfettişler zor koşullarda çalışıyor, taksit parası bulamıyor." gibi argümanlarla bize şeyler söylüyorsunuz. Bu, bir defa yakışmıyor buraya. 301 insanın öldüğü bir yerde ve göstere göstere öldüğü bir yerde, sizin bununla ilgili somut şeyler söylemeniz lazım bize. Mesela, 2012'deki, 2013'teki denetlemenizde burada insanların karbonmonoksit zehirlenmesinden öleceğini öngördünüz mü? Bunlar tespit edildi mi? Yani buradan topu taca atarken "Efendim, işverenin sorumluluğu var. Bu görevleri işverenin yapması gerekir." Doğru, yapmıyor. Yapmıyorsa siz devlet adına kamu gücü adına denetim yapıyorsunuz, o müfettişiniz bunları görmüyor mu?

Bakın, şeyi merak ediyorum, sizin tespitinize göre buradaki insanlar karbonmonoksit zehirlenmesinde, eğer onları yaşatacak bir buçuk saatlik oksijen maskeleri olsaydı bugün yaşıyor olacaklar mıydı, orada ölen insanlar? Bu maskeler denetlendi mi, karbon maskeleri denetlendi mi? Bunlarla ilgili somut tespitleri var mı denetleyen arkadaşların?

Diyorsunuz ki bakın, ben size uluslararası bir rapordan bahsedeyim. Uluslararası Sendikalar Konfederasyonu 2014 yılında Sendikal Haklar Raporu'nda Türkiye işçi haklarını en fazla ihlal eden ülkeler arasında gösteriyor. Böyle bir rapordan haberiniz var mı? Diyor ki: "1'inci kategoride işçi haklarını ihlal eden ülkeler; 2'inci sırada hakları birçok kez ihlal edilen ülkeler; 4'üncü sırada işçi haklarını düzenli olarak ihlal eden ülkeler; sistematik olarak hakları ihlal eden ülkeler..." Biz, 5'inci sıradayız ve emekçilerin hiçbir hakkının garanti altına alınmadığı ülkeler arasındayız Türkiye olarak ve kiminle beraberiz? Cezayir, Bangladeş, Kolombiya, Fildişi Sahili, Mısır, Fiji, Filipinler. Türkiye bu kategoride. Kendinizi, denetiminizi iş sağlığı ve güvenliği açısından uluslararası OECD ülkeleri arasında bu ülkeler arasında durum tespiti yaptınız mı?

301 insan ölmüş, siz topu Maden İşleri Genel Müdürlüğüne (MİGEM) atıyorsunuz. Ben buradan somut olarak soruyorum ve bana Balıkesir'de ölen 103 insanın anası, babası soruyor, diyor: "Çalışma Bakanlığı işçilerimizin sağlığı ve güvenliği için hangi durum tespitini yapmış? Savaştepe'de ölen 103 insan adına soruyorum ben bunu. Burada müfettişlerin ekonomik koşulları, taksit parası falan, filan konuşulacak mevzular değil. Bunlar ayrı şeyler. Ben şu anda 301 ölen insanın akıbetiyle ilgili somut şeyler istiyorum, o raporları istiyoruz ve bununla ilgili de tespit istiyorum. Müfettişlerin hakları ayrı bir mevzu konusu. O, elbette konuşulabilir. Ama, burada, bakıyorum verdiğiniz rapora "İşverenlerin bu sorumluluğa ortak edilebilecek tek kişi bu kurumlarda ekonomik faaliyetlerden faydalanan gerçek ve tüzel kişilerdir." diyorsunuz 1'inci maddede. Yani, sizin sorumluluğunuz yok, sizin müfettişler oraya gitti, oradaki 301 insanın öldüğü madeni denetledi, her şey yolunda işveren sorumlu ama siz görevinizi yaptınız. Öyle mi diyorsunuz burada? Öyle anlaşıyor.

Yine, diyorsunuz ki: "Benzer uygulama ülkemiz maden mevzuatında olmasına rağmen, bugüne kadar bu yönteme işlerlik kazandırılmamıştır." Neden kazandırılmamıştır? Bununla ilgili hangi girişimde bulundunuz, Meclise hangi öneriyi getirdiniz? Ve bunları müfettişleriniz oraya gittiğinde, orayı denetlediğinde orada bir karbonmonoksit zehirlenmesinden insanların ölme olasılığını öngörmediler mi, öngördülerse niye bunu rapor etmediler? Burada 301 insanın ölümünde 1'inci derecede sorumlu Çalışma Bakanlığı sizin şeyiniz; siz hiç de sorumluluğu üzerinize almıyorsunuz maşallah. Kim denetleyecek orasını? Biz mi gidip denetleyeceğiz o madeni. Orada

1'inci derecede sorumlu sizsiniz, 2'inci derecede elbetteki Enerji Bakanlığı yetkilileridir orada sorumlu olan. Oradaki işçiler mi sorumlu bundan öldükleri için? Öyle anlaşılıyor. İşçiler sorumlu, öldü, onlar orada işte, koşullarını değerlendiremediler ama maşallah siz her şeyi yaptınız ama sorumluluk işverende. Elbette işverenin de sorumluluğu var. Burada ortak bir sorumluluk var. Bakın, burada oradaki işçilerin birincisi; oradaki denetimlerde kesinlikle ihmal var. Bu, açıkça anlaşılıyor. İşverenin kâr hırsıyla oradaki insanlar fazla koşullarına kurban edilmiştir. Bu da açık. Bunları elbette biz tespit edeceğiz, elbette yargısal anlamda hesapları sorulacak.

Bakın, bir şeyi daha görüyorum burada: Benim kendi bölgemde, Soma'da 2 defa üst üste kaza yaşanıyor, 1'incisinde 10 yurttaşımız ölüyor 2006'da, 2'ncisinde 14 yurttaşımız ölüyor Dursunbey'de Odaköy'de Balıkesir'de.

Şimdi, bu insanlar göz göre ölüyor. Siz kendinizi Yunanistan'la, İtalya'yla, Fransa'yla, Almanya'yla mukayese ediyor musunuz siz? Orada insanlar ölüyor mu? Bunların cevabını verin bize, burada gerçeği konuşalım. Müfettişlerin orada yaşadıkları sıkıntılar ayrı, onu konuşuruz ama burada bir gerçeği tespit edelim. Bize verilen, yüce Meclisin bize verdiği görev, somut olarak Soma ilçesinde meydana gelen kazada ölenlerin neden öldüğünün araştırılması, iş sağlığı ve güvenliği tedbirlerinin belirlenmesiyle ilgili görevimiz var. Ben bunu arıyorum.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Özgür Bey...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Teşekkür ederim Sayın Başkan.

Sunum için de çok teşekkür ediyoruz.

Öncelikle, Sayın Mehmet Tezel'e tabii ki çok sayıda sorumuz ve bir miktar eleştirimiz de olacak ama önce bir teşekkür borçluyuz. O da şu açıdan: Gidip önce Başbakan'a gelen 10 işçiye sonra oraya gidip "Oturma eylemini bitirin." diyen işçilere, işçilere oturma eylemini bitirten iktidar partisi milletvekillerinin vaatlerinden sonra, en önemli söz "Kimse madene inmeye zorlanmayacak, önce madenlerin güvenli olduğu ispatlanacak, ondan sonra olacak." sözünden on altı saat sonra dayıbaşılar kanalıyla çağrı yapılmıştı. O sırada sayın bakanlara da ulaşmak mümkün olmadı, Sayın Tezel'e ulaştık. Sayın Tezel o gün bir inisiyatif kullandı ve "Yarın Soma'ya kendim geliyorum." dedi, geldikten de bir gün sonra Ata ve Işıklar bacası kapatıldı. Aslında bu tabii, sistemsal bir zafiyeti gösteriyordu çünkü o gün işçiler bağırıp çağırmasa, bizler tesadüfen orada olmasak, konuya hâkim olmasak, Sayın Tezel'e cep telefonundan pazar günü ulaşmasak o gece işçilere iş başı yaptırıyorlar. Oysaki denetim yapıldığı anda madenlerde çalışmayı durdular ertesi gün. Orada Teftiş Kurulu Başkanlığı özveri gösterdi ve gerekeni yaptı; çok önemli. Ama, sonuçta sistemde bir hata olduğu belliydi, bir eksiklik olduğu belli. Ama o konudaki şeyin dışında şu ana kadar bende oluşan kanaat, Komisyonumuzun pek çok üyesi de aynı şeyi ifade ediyor -aşağıda Plan ve Bütçeyi takip ediyoruz- bizler de oluşan en önemli kanaat: Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı yaptığı denetimlerin dayandırıldığı mevzuat, ikincil mevzuat çalışmaları ve denetimleri, pratiği açısından kazadan sonra konuya hâkim ve başarılı işler yaptı ama kazadan önce tel tel döküldüğü noktasında. Yani öyle ki ilk günlerde gelen açıklamalar "Maden ne kadar güzel, ne kadar dört dörtlük bir maden, nasıl oldu bu kaza, anlayamadık." noktasına kadar geldi, oysa o maden alanına ilk gece gittiğimizde -Erkan Bey vardı- daha sonra defalarca ilk kez gidenlere, milletvekillerimize eşlik ettim ben maden alanına bakınca herkes "Otuz yıl önce terk edilmiş bir yere benziyor, ne kadar özensiz, buradan belli, burası böyleyse, orası nasıldır?" Bu lafı hiç ömründe maden görmemiş bizim milletvekillerimiz de geldiğinde söyledi. Dün, Güner Görtunca, NIOSH'un bu konularda en ileri kişisi de dedi ki: "Bu işlerde çok bir şey bilmeye gerek yok, böyle girdiğinizde anlırsınız. Bu maden perişan bir madendi." Oraya defalarca teftiş yapıldı, uygun raporları verildi, bakanlar bu madeni örnek maden gösterdiler. Ama oysa o maden perişan bir yerd. O madenin bir emsali var, hemen yanı başında; İmbat. İmbat'ta madenden sonra etrafı topladı, biraz boyadı moyadı. İlk gidenler diyor ki: "İmbat görece daha güzel." Oysa biz İmbat'a gittik, bizi mekanize ayağa götürdüler, dışarı çıktık bütün işçiler telefon ediyor, "Siz 5'inci ayağa gittiniz, 4'e niye gelmediniz?" Oradan basınç var, buradan bilmem ne var, yangın çıkıyor, şu tehlike var. Geldik, mesela, kendisini diğerine göre iyi madenmiş gibi bize gösteren İmbat işçilere "Medis Başbakan söz vermiş çalışma saatini altı saatle kısaltacağız." demiş. "Biz de dayıbaşı yok." dedi. Dayıbaşılar marifetiyle imza topladılar, çalışma saati yedi buçuk saatle kalsın, maaşımıza zam istiyoruz diye, imzayı vermeyeni işten atmakla tehdit ettiler.

Şimdi, buralara gidenler, buraları görenler nasıl bunları görmüyorlar? Mesela, ben Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının teftişlerinde hiçbir zaman dayıbaşı sistemini görmediğini gördüm, diyorlar ki: "Biz taşeron, dayıbaşı bilmem ne görmedik, bilmedik, bize kimse söylemedi." Sayın Bakan diyor ki: "Alo 170'e bir tane ihbar yok arkadaşlar." Hatta, dün onu biraz daha geliştirdi, dedi ki: "Kıdem tazminatını kaybetmekten korkanlar Alo 170'i aramadı, kıdem tazminatını fona devretsek falan." diye faciadan da bir fırsat çıkarmaya kendi tezini güçlendirmek için. E, 170'e bir telefon yok, kıdemi hak etmemiş biri de aramamış, bir yıllık kıdemi olan biri de aramamış, diyor ki: "Dokuz yıllık kıdemi yakmamak için bize söylememiş."

Şimdi, biraz önce bir fotokopi dağıttım. Tabii, burada çok korkunç bir gerçekle yüzleşiyoruz. Sayın Tezel diyor ki: “Biz eskiden işçiye eğitim veriyorduk. İşçi bilinçlendikçe, haklarını öğrendikçe bazı sorular sordukça işverenden itiraz geldi, biz de bundan vazgeçtik, bu işi işverene devrettik. İşveren ‘yaptım’ diyor, yapıyor mu yapmıyor mu bilmiyoruz, bir çizelge veriyor, çizelgede verdiği, görülüyorsa tatmin oluyoruz. Elinizdeki çizelgeyi 2 yönden dikkatlerinize arz ediyorum. Birincisi, tam Sayın Tezel’in tarif ettiği çizelge. İşçilerin isimlerinin yanına tepede “ilk işe giriş tarihi” diyor: 10 Mayıs 2014. 10, 11, 12’de çarpı atılmış; önceden belli ki tık, tık, 13’te de çarpılar sonradan atılmış. Bu enine çarpılar işçinin aldığı eğitimi gösteriyor, 14’ünde de sınav diyor çizelgede. Sınav yapılamadı çünkü 14’ünde mezar oldu bu çocuklara. Çizelgede “no” yazarak... Şöyle ifade edeyim: 1,3, 5, 8, 11, 15’ten 19’a kadar, 21, 25, 27 ve 28 numaralı kursiyerler 13’ünde eğitim alıyor göründükleri gün madendeydiler ve öldü bu çocuklar. Bu çizelgeyi işveren yaparsa siz tatmin oluyorsunuz, sizin ifadeniz, biraz önceki. Daha doğrusu, aslında bu eğitimi siz verecektiniz, bıraktınız işveren veriyor, bir çizelge yapıyor, biz de bakıyoruz, tamam diyoruz, yoksa işçi bilinçleniyor, işveren itiraz ediyor.

Şimdi, siz yani siz derken sakın sizin şahsınızı söylediğimi düşünmeyin. Bu sistem buna evrilmeseydi, bu çocuklara eğitim veriliyor olacaktı, en azından bu çocuklar ölmeyecekti. Bu sayfadakiler sade öldü ama toplam işe girdiklerinin 4’üncü günü madende ölenlerin sayısı yanılmıyorsa 43. Bu bir sayfası sadece çizelgenin.

Şimdi, birinci yönü bu. Söylediğiniz işin sonu bu oluyor. Eğitimi vermiyor, “miş” gibi yapıyor, kapıda bir saat gösteriyor, “miş” gibi yapıyor, çizelgeyi dolduruyor, ölüme indiriyor. Trajik tarafı tam da eğitimin 4’üncü günü kazanın olmuş olması ama sürekli olan bir şey yani ne gün kaza olsa birileri eğitimde gözükecek zaten çünkü devamlı birileri alınıyor ve eğitime sokulmuş gibi yapıp madene sokuluyor.

İkincisi, çizelgeden kurumunuzun teftiş raporlarının hiçbirisinde... Sizin arkadaşların söylediği değilse, siz düzeltin, “Biz taşeron diye bir şey tespit etmedik.” diyor. Oysaki bu çizelge yani sizin bakıp tatmin olduğunuz çizelgede firma yazan yerde taşeronların tek tek isimleri var. Bu size verilmiş yani Birgül Korkmaz adlı kişinin firması Adem Y. Oysa İsmail Öztürk’ünkü 60, Mehmet Ateş’in ki elektrik, Zeki Gezer’in ki RF. Bir kez de dönüp bu çocuklara denmemiş ki: “Bu firma nedir, Adem kim, S. Bilal kim, S. Durmaz kim?” Biz sorduk, bunlar bizim taşeronlarımızın yani dayıbaşılarımızın isimleri dediler. Kimi biraz daha kurumsal, “Elektrikte çalışıyorum.” diyorlar, alt işverenin adı Elektrik, kimisi de direkt dayıbaşının ismiyle. Bu dayıbaşılarla da konuştuk biz, onlarda diyor ki: “Ben Sinoplu 15 kişiyi toparım, patrona götürürüm, metre kadar, ilerleme kadar prim alırım, taşeron 5 bin lira ile 50 bin lira arasında...” Taşeron “O kadar yok ya ama 20-25 bin alan arkadaş var.” diyor.

Şimdi, size ibraz edilen buradaki şu firma sütununu bile merak etmiş olsa müfettiş arkadaş, çorap söküğü gibi başka bir şeyi de görmüş olacak. İki yönden çok kritik bir çizelge. “Birisini eskiden biz yapıyorduk, işveren şikâyet etti diye ona devrettik, kafamız rahat itiraz gelmiyor hiç olmazsa.” Dediğiniz çizelge... Çizelgede de alt işverenlerin isimleri yer alıyor.

Şimdi, burada, tabii, kaza olduktan sonra sadece bir kurumu hedef alıp yüklenmek doğru değil ama şimdi kaza olduğu andan beri herkes bekliyor ki bu işin yani bir yerlerde bir iş aksadı. Siz kendinizi Komisyon yerine koyun Sayın Başkan. TKİ, TKK, Enerji Bakanlığı, herkes gelip bir sunum yapıyor, gidiyor. Baktığınızda herkes haklı, herkes sorumsuz, herkes görevini yerine getirmiş, en sonunda korkarız ölen çocuklara değilse bizim Komisyona kesecek birisi faturayı. Yani beklerdik ki bir öz eleştiri kurumlardan. Ha, bu konuda yalnız değilsiniz, bütün kamu kurumları yaptı bunu. Şunu beklerdik: “Mevzuatımızın tak tak tak, buraları eksik. Denetlemek istiyoruz ama buralarından olmuyor. Şöyle düzenlemeleri vaktiyle teklif ettik, kimse bizi dinlemedi. Bu konuda sürekli kritik yazıyoruz, talep yazıyoruz, bunlar olmuyor.” Bunları dersiniz başka bir sorumlu bulacağız bunda ama demeyip de “Ya, biz her şeyi iyi yaptık.” dersiniz emin olun “Herkes her şeyi iyi yaptık.” diyor. Onun yerine biz sizi günah keçisi ilan etmeyelim veya bu kurumdaki çabaları da, ben kurumun belli yönleriyle ciddi çabaları olduğunu da görüyorum ama bir yandan da baktığınızda 301 kişi ölmüş, kimse sorumluluğu sahiplenmiyor ve herkes kendisini suçsuz ilan ediyor. Ama burada açıkça şunu söyleyelim: Kaza olduğu andan itibaren biz bölgeye gittiğimizde bize ilk gün bir iki, bir iki sonra ihbarlar yağmaya başladı, acayip ihbarlar. Biraz konuya hâkim olduk, dinlediğimiz her hikâyeden bir şey çıktı. Çok basit bir örnek: Mesela bir çocuk dedi ki: -daha önce biz bunu bir kere daha konuştuk- “Kaçarken canıma tak etti, attım elimdeki mazot bidonunu.” Yani dayanacak gücü kalmamış, zimmetli bidon. “Ne bidonu?” “Mazot bidonu.” “Niye sende?” “Ben aşığıda dozer kullanıyorum, onun mazotu.” “Yasak değil mi?” “Aslında yasak. Mazotumu da kendi taşıyorum.” Sonradan öğrendik bir yerden sonra kendi taşıyormuş ama çıkarken boşunu kendi çıkarıyor. “Peki, bunlar yasak değil mi?” “Yasak.” En sonunda şunu öğrendik, en sonunda: Bir kere yasak, kullanılacaksa taşta kullanılacak, egzozunda birtakım tedbirler olacak, falan filan. Sizin arkadaşların hepsi oralarda buralarda itiraz ettiler. En son cep telefonundan aradık, hoparlörden dinlettik, “Olmaz öyle şey.” dediler. “Yok, biz hiç görmedik.” dediği dozer 9 tane çıktı. 3 vardiyada 27 tane operatör var, çatır çatır mazotla kullanılıyor. “Sadece -ki yine de olmaması lazım-

taş ilerlemede değil, elektrikli zayıf kaldığı için az ilerliyoruz, mazotluyu koyuyoruz, 5 kat ilerliyoruz. Kömürü alıp yüklemeye de kullandığımız oluyor büyük şeylerden sonra, kömürün olduğu yerde. Egzozuna tedbir alınacaktı, daha alınamadan bu kaza oldu.” diyor. Sizinkiler görmemiş. “Nasıl gizlediniz?” Yangın olunca örttükleri bir bez varmış. “O bezle üstünü örtüyoruz, gelip altına bakmıyorlar, zaten dozeri nereye koyarsak o müfettiş de başka ayağa götürüyorlar. Mazotlu bir tane şey var, onu da kazıyoruz, yere gömüyoruz, müfettiş de sormuyor: ‘Bu monoraydaki alet nerede?’ diye çünkü o mazotlu biz onu yere gömüyoruz müfettiş geldiğinde.” Buna benzer -bizim tutanakları mutlaka alın- neler duyacaksınız. Önce biz bunları dile getirdik, bazısı da basında yer aldı çünkü basın da gitti sordu bir sürü şey. Önce inkâr edildi, sonra Soma’da görüştüğümüz her bir işçiyi biz özenle seçtik. Her birisi böyle ses kaydına ve stenografların kayıtlarıyla Meclis tutanaklarına girdi. Tel tel dökülüyoruz. Sizinkilerin “Yoktur.” dediği her şey var. Bir şekilde sistem bir yerden aksıyor Sayın Başkanım. Bu sizin tek başınıza veya müfettiş arkadaşların sorumlu tutulabileceği bir şey değil. Sistem kökünden, böyle bir yerinde bir yanlış kurgulanmış, yakalanmıyor, bilinmiyor.

Mesela, burada geçen hafta gelen kişi diyor ki: “Örneğin Soma’daki madeni denetleyecekseniz biz Soma’da inersiz Bergama arabasına bineriz veya Kınık dolmuşuna bineriz, madene en yakın yerde inersiz, madenciye ararız.” Siz de benzer bir şey söylediniz. Öbürleri diyor ki: “Soma’da bilmem kaç tane kamuya ait işletme var. Oradan araba istemeleri gerekirdi.” Bir başkası diyor ki: “Kaymakamlığa bir kere başvurmamışlar araba istemek için.” Bir başkası diyor ki: “Hayır efendim, tutsa taksiyi kimse olmaz.” İktidar milletvekili diyor ki: “Talep etsinler düzenleme 4x4 kiralayın onlara.” Ama sonuçta bir şey var, olmuyor, görmüyorsunuz, görmüyorsunuz, bir türlü görülüyor. Tabii, böyle olunca, kamu vicdanında bir günah keçisi olunca artık iş şeye kadar geliyor: Bunlar zaten geliyorlar, madene girmiyorlar, yok Ayvalık’ taraklı balık Ayvalık, yok madenin tepesinde mangalda yemek yiyorlar, bilmem ne yapıyorlar falan ama bu hâlinizle, bu tavırınızla, bu savunmanızla da böyle genel çekici durumdasınız. Yani deyin ki: “Biz zamanında bunları bunları bunları istedik yapmadılar. Bunlar bunlar bunlar yapırsa bu işler çözülür.”

Bu hâlde şimdi ışıklar açılmak üzere. Dün de konuştuk. 301 kişiyi bindirdik biz Soma hava yollarına. Düştü bizim uçak, 301 can öldü. Şimdi yeniden sefere başlıyormuş. Model aynı model, pilotlar aynı yetenekte, kabin ekibinin eğitimi aynı, her şey, patron aynı. Sizin kızınız oğlunuz, torununuz -Allah hepsini size bağışlasın- bir tanesi yola çıkacak, diyorsunuz ki: “Soma AŞ’nin uçağına bindirelim.” Kimse kendi evladını bu uçağına bir daha bindirmez. Bir kere plastik su atıyor adam İngiltere’ye sahaya. Ömrü boyunca maça giremiyor. Bazı kusurlar var direkt lisans iptali gerektiriyor birçok alanda biliyorsunuz. Bizim burada adam bir an önce şey...

Şimdi önemli sorularımdan bir tanesi de şu: Güner Gürtunca dün -tutanaklara geçecek şekilde- dedi ki: “Ben geçen hafta Işıklar’ daydım. Işıkları izledim. Orada sizin teftiş yapan arkadaşları övdü. Amerika’da da iş yapar bu çocuklar ama orada bir şey duydum ki bu Işıklar’ın derhâl kapatılması lazım. Orada öyle bir iş yapmışlar ki bunların hapse girmesi lazım bırakın kapatılmasını, öyle bir risk aldılar bu Işıklar’da bu kazadan sonra öyle bir şey.” Dedik “Söyle bunu Hoca, bu Komisyon bilmezse kim bilecek?” Dedi ki: “Ben bunu söylemeye memur değilim. Bunu yarın Teftiş Kurulu Başkanı buraya gelecek ona sorun, o söylesin.” Şimdi biz sizden bunu bekleriz, bu Komisyon çünkü bu görevi neden oldu? İki: Orada neler yapılıyor? Üç: Bundan sonra olmaması için tedbir. Şimdi, bütün Soma Işıklar’da işin ne zaman başlayacağını biliyor. Bu konuda dünyanın en ileri otoritelerinden Güner Gürtunca diyor ki: “Mehmet Tezel’e sorun söylesin. O işi yapanların bir daha madenin ‘m’ sini ağzına almaması lazım.” Neymiş o? Biz bilelim ki -ben bölge milletvekiliyim- oradaki 5.900 kişiyi bir daha bile bile ölüme göndermeyelim.

Son sorum da şu: Kafamızda şöyle bir algı oluştu bizim hepimizin. İş güvenliği uzmanlığı sistemi evet pratikte iyi niyetli bir sistem ama maaşı patrondan aldıkları için sıkıntı var. Oysa şöyle dünya örneklerini duyduk, herkesin de aklına geliyor bu: Patron yine versin bu parayı. Devlet vergi alır gibi, sigorta primi alır gibi alsın, bir havuzda birleştiresin, iş güvenliği uzmanının maaşı havuzdan ödensin. İşveren ile iş güvenliği uzmanı arasında amir-memur, patron-çalışan ilişkisi olmasın. Buna, sizin kurumunuz nasıl bakıyor böyle bir düzenlemeye? Buna da cevap vererseniz memnun oluruz.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Özgür Bey.

Şimdi, Namık Bey ile Özgür Bey’in sorularına cevap verin. Bizim üyelerimizin soruları bitiyor ama son 3 tane danışmanımız Bahtiyar Ünver Hoca, Necmi İlhan ve Şebnem Düzgün Hoca’ya da, 3’üne de bir söz vereceğim ama siz önce bir cevap verin, ondan sonra danışmanların sorusuyla da oturumumuzu kapatalım inşallah.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Sayın Vekilimin, Balıkesir Milletvekiliyim tabii biraz bu topu taca atma tabiri, bu soruldu da söyledim ben. Araçla müfettişlerin mağduriyeti...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) - Müfettişlerin taksit parası mı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Yani, sorulduğu için söyledim.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Sorulmadı, müfettişlerin taksit parası sorulmadı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şimdi şöyle...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Burada 301 insanın ölümünü araştırıyoruz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Anladım da bu...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Burada siz müfettişlerin taksit parasından bahsediyorsunuz, şaka yapar gibi.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Anladım topu taca atma değil bu, sorulduğu için cevap verdim.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) - Bu konuyla hiç alakası olmayan bir şey.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Sorulduğu için söyledim ben arkadaşlara.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) - Böyle bir şey de sorulmadı, ben böyle bir şey sormadım.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Soruldu, evet.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) - Sorulmadı.

BAŞKAN – Mehmet Bey, sorulara cevap verir misiniz.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) - Siz sorulara cevap verin.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şimdi, burada biz normal denetimlerimizi yapıyoruz. Madenlerdeki denetim usulleriyle alakalı usullere riayet ederek denetimler yapılıyor. Bu yapılan denetimlerle alakalı elbette ki müfettişin sorumlulukları var. Bakması gereken şeye bakmadığı zaman, yapması gereken şeyi yapmadığı zaman bu sorumluluk üstleniyor demektir.

Şimdi işçi hakları ihlaliyle alakalı, bu Soma'da işçi haklarıyla alakalı ben orada bir sorun olmadığını söyledim. Bu dayıbaşılik sistemiyle alakalı Sayın Vekilim Özgür Bey'in söylediği şey 2008 yılından önce şirket bünyesinde diğer ocaklarda taşeronların iş yaptığı, daha sonra bunların 2008 yılında sonlandırılarak işçilerin işveren bünyesinde sigorta girişlerinin yapıldığı, taşeron olarak çalışan kişilerin de ekip başı, şef vesaire olarak işe devam ettiği, "dayıbaşı"nın kömür işletmesinde kullanılan bir kelime olmadığı, kömür madenlerinde bunlara "taşeron" veya "ekipbaşı" dendiği, işçilerin bazen işe alınırken bunların aracılık yaptığı, bu işe karşılık işçilerden herhangi bir ücret almadığı, bu kişilerin doğrudan işten çıkarma yetkilerinin olmadığı, bunlara çıkarılan kömüre ya da ilerlemeye göre prim verildiği, bu dayıbaşılik sistemiyle alakalı bizim tespitlerimiz bunlar.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Kazadan önce mi, sonra mı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Kazadan önce.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Bu sistemle ilgili...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Tabii, bu sistemle alakalı bunlar...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Hangi tarihte, hangi raporda yer almış?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – 2008 yılından sonra bu iş bu hâle gelmiş.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Hayır, hayır, şu okuduklarınız hangi tarih, hangi raporda? Biz çok aradık, bulamadık bunları.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – 2008 yılında zaten alt işverenlikleri biz kaldırtırdık orada.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Onu biliyoruz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şimdi oradaki...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Hayır, bu dedikleriniz, iddia ediyorum, kazadan sonraki...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Bu yeni tespit, evet, bu yeni tespit.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Önceki değil, tamam. Siz bunu kazadan önce tespit etmemişsiniz, gündeme getirmemişsiniz ve hiç görmemişsiniz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şöyle, alt işverenlikleri biz 2008’de kaldırttığımız için oradan...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Yok kabul ediyorsunuz.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Elbette, kaldırttık, “Alt işveren yok.” diyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Ama var işte. Hani adamın size verdiği çizelgede firma yazıyor, ismi yazıyor. Bir de yani Başkanım, bakın, sizin demin yaptığınız bir tespit çok doğru. Üretimi arttırmaya yönelik baskıların tamamı dayıbaşı sisteminde vücut buluyor, bunu görmeden görülmez yani, öbür türlü olmaz. “Hadi, hadi” dedikleri şeyde, adam prim alıyor bu işten.

Bir de o dediğiniz var ya “dayıbaşı”, o doğru. O maden terimi değil. O tütün tarlasının terimi. Bu çocuklar yapacak başka iş bulamadığı için bu çocukların hepsi zorunlu maden işçisi, eskinin çiftçisi. Ondan bu çocuğa sen istediğin kadar “taşeron” de “dayıbaşı” de, “alt işveren” de. O çocuk onu “dayıbaşı” olarak biliyor çünkü eskiden tütün tarlasında başlarında duran adamın adı “dayıbaşı”ydı. Bu da bir Soma gerçeği.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – “Elci”, “elci”, “dayıbaşı” değil.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Sizin Adana’da “elci” ama. Siz Adana’daki madene gidin, “elci” diyorlar “dayıbaşı”na.

BAŞKAN – Mehmet Bey, devam edin.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Ve sonuçta dayıbaşıyla alakalı sistem bu. Bu tamamen işverenin üretimi arttırmak için kendi içinde birtakım kişilerle ikili ilişkiler tahtında yürüttüğü bir iş. Ama o kişilerle alakalı işçi-işveren ilişkisi doğrultusunda işverenin elemanı olduğu orta yerde.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama muvazaa sayesinde. Aslında dayıbaşı sistemi siz işvereni kaldırdınız, onlar size karşı muvazaa yaptılar kanuna karşı, devam ettirdiler yani. Yani, mücadele etmeniz, açığa çıkarmanız, yok etmeniz gereken bir sistem, onu anlatmaya çalışıyorum.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şimdi, orada, tabii, bu Eynez, kaza olan ocakla alakalı maden sektörünün ortak bir kanaati var. Bunu biz söylemiyoruz yani maden sektörü, diğer madencilikle alakalı, bu iyi ocaklardan birisi diye anılıyor.

Şimdi bu eğitimle alakalı bir yanlış anlaşılma oldu. Biz eğitimlerden bahsederken işin yürütümüyle alakalı, işçi alacakları, işçi haklarıyla alakalı işverenin yasal haklarını öğrenmeleriyle alakalı biz eğitim verdiğimiz gibi o yöne “40 soruda, 60 soruda işçi hakları” diye kitaplar da bastırdık. İşin yürütümüyle alakalı eğitimden bahsettik ben. İş sağlığı güvenliği eğitimleriyle alakalı bizim Eynez’de Soma’da tespit ettiğimiz hususlar şu: İşçi bir defa cuma günü işe alınıyor. Cumartesi, pazar sekizlerden on altı saat eğitimler veriliyor. Orada bir eğitim meslek lisesi var, orayla anlaşmış, bir de Celal Bayar Üniversitesinde bir dershaneleri var Soma AŞ’nin. Orada bu eğitimlerle alakalı çalışmalarını yapıyorlar iş sağlığı güvenliği yönünden. Dolayısıyla, eğitim sistemi orada Soma’daki meslek lisesi, artı Celal Bayar Üniversitesindeki dersliklerinde muhtelif kişilerle anlaşarak yapmış oldukları eğitim.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Ama gerçek değil, ben bu çizelgeden sağ kurtulan bütün çocuklarla konuştum. Hiçbiri “Gitmedik, madendeydik.” diyorlar. Bir de Başkanım, şurada eksi olan 3 çocuk var, onlar çok enteresan. Onlar ilk gün madene sokulunca korkmuşlar, bir daha girmemişler. Bunlar hani uçağa son anda binmeyen yolcular. Bunlarla bir konuşun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Şimdi, bu eğitimlerin, bizim vermiş olduğumuz eğitimlerin, işçinin haklarıyla alakalı, yasal haklarıyla alakalı, işin yürütümü yönünden eğitimlerin yasal olarak işveren tarafından verilmesi lazım. İşveren itiraz etti, “Siz niye giriyorsunuz devreye? Siz niye işçileri eğitiyorsunuz? Çalışma barışını siz eğitim vererek bozuyorsunuz.” gibi laflar etti, biz de vazgeçtik. Görev sahamız olmadığı için vazgeçtik.

Şimdi, bu Işıklar’la alakalı açma talebinde bulundu Işıklar Maden Ocağı yetkilileri. Biz yeniden oraya teftişe gittik, kapatmanın durdurulması kararını verdik yani açmadık ocağı. Şimdi yeniden müracaat ettiler, kapatmanın devamıyla alakalı şeylerimiz raporumuzda belli. Onu şöyle söyleyebilirim: Muhtelif eksiklikler var ama savcılığa bildirdiğimiz bir eksiklik var yani Komisyonun bunu bilmesi lazım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Evet, evet.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Savcılığa bildirdiğimiz bir eksiklik var. Bu eksiklik: Gaz izleme sisteminde biliyorsunuz sensörler var. Bu sensörleri bir yerden –atıyorum- vantüp

borusunu delip oradan temiz hava vererseniz sensöre doğru, sensörün gösterdiği değer farklı olur. Şimdi biz bunu tespit ettik ve savcılığa bildirdik. Yani Komisyon...

BAŞKAN – Soma’da mı oluyor bu, Soma madeninde?

NECATİ ÖZENSOY (Bursa) – Eynez’de mi oluyor?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Işıklar’da, Işıklar’da. Komisyonun bilmesi gereken husus bu ve biz bu noksan hususu savcılığa bildirdik.

Bu iş sağlığı güvenliği uzmanlığı konusuna gelince, bizim sahadaki gözlemlerimiz şu: İş sağlığı güvenliğinin orada bir sahibi var; şimdi, bu iş sağlığı güvenliği konularıyla ilgileniyorlar. İş sağlığı güvenliği uzmanının çalıştığı iş yerlerinde kaza oranları da düşüyor, böyle bir faydası var ama bunların maaşlarıyla alakalı dediğiniz düzenlemeler nasıl yapılır, onu da bilemiyorum. O konuyla alakalı bir şey isterseniz yazılı verebiliriz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Çok memnun oluruz, o zaman işte Komisyon faydalanmış olur yani bu şeylerden böyle yol alırsak.

BAŞKAN – Mehmet Bey tamam mı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Tamam.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Başkanım bir şey soracağım tam Başkanın sözü üstüne: Şu Işıklarda kiminle muhatap oluyorsunuz? Şimdi sahanın sahibi, genel müdürü, bilmem nesi yok, gitti.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – İşletme müdürüyle oluyoruz.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Şimdi, o işletme müdürünü kim görevlendirdi? Şu anda hapiste olan kişi mi tekrar görevlendirdi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Genel müdür çağırmıştı.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yani çünkü aslında şöyle, Alp Gürkan denen kişi dışarıda ama zaten onu kimse mesul tutmuyor. Onun oraya birilerini yetkilendirmiyor olması lazım ama ben Haluk Bey’le görüşüyorum, “Günde 3 kez Alp Gürkan’la görüşüyorum. Alp Gürkan beni terfi ettirdi. Bu madeni ayağa kaldırırsam da çok daha iyi yere geleceğim.” diyor. Ama aslında sizin muhatabınızın Can Gürkan olması lazım. O çağırıp herhâlde avukatları kanalıyla görevlendirmeler falan yapıyor. Yani aslında burada Alp Gürkan, Can Gürkan üzerinden yine böyle bir şey var yani Alp Gürkan sorumsuz sorumlu. Yine herkes mesela bu faciaya, şimdi bu sensöre temiz havayı verdiren Haluk Bey yani onun kontrolündeki maden, onu görevlendiren Alp Gürkan hâlâ da sınırsız sorumsuz yani adam.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Yani, bir işveren vekili buluyorlar herhâlde yetkiyle.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Buluyorlar işte herhâlde ama buna bir şey yapmamız lazım yani sizi de ilgilendiriyor bu.

BAŞKAN – Namık Bey’in de bir sorusu olacak?

Buyurun.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Evet, benim demin sorduğum, bir daha böyle acıların yaşanmaması için denetim sisteminden kaynaklanan, bizi uluslararası hukuktan eksik kılan somut durum tespiti nedir? Yani, denetimde İsviçre’ye göre, Almanya’ya göre, Fransa’ya göre bizim mevzuatımızdaki eksiklik nedir? Denetimin daha sağlıklı yapılabilmesi için durumumuz nedir? Onu merak ediyorum.

Bir de, uluslararası bir şey yaptınız mı, kazaların iş sağlığı ve güvenliği açısından bir mukayese yapıldı mı? Yani, oradaki durum nedir? Onu sormuştum ama hiçbir cevap alamadım.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU - Son sorunuzu bir daha alabilir miyim Sayın Vekilim.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) - Yani birincisi: Türkiye’de somut olarak...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU - Tamam, onu anladım ikincisi için.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) - ...uluslararası mevzuattan eksik olan denetimde şeyimiz nedir?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU - Onu anladım.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Mesela, denetimler bir müfettiş vasıtasıyla değil de bir komisyonla olabilir. Örneğin şu anda aklıma gelen, müfettişin yanı sıra orada sendika temsilcisi olur, orada belediye, yerel yönetimlerin temsilcisi olur, çalışanların bir temsilcisi olur. Böyle bir komisyonla denetim yani bunu engelleyen bir durum var? Böyle yapılması olabilir mi?

Bir de, uluslararası mevzuattan bizi iş sağlığı ve güvenliği açısından denetimdeki şeyimiz nedir? Yani, şöyle yapılsaydı denetim daha iyi olur, daha sağlıklı olur. İşte İtalya’da mevzuat böyle, ILO sözleşmeleri vesaire gibi. Bununla ilgili bir öneriniz var mı?

BAŞKAN – Şimdi Hüseyin Bey, Namık Bey’e cevap verin, hemen arkasından 3 hocam, danışmanımızdan da sorularını alacağız, kapatmak durumundayız.

Buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU
Tamam Sayın Başkanım. Çok hızlı bir şekilde cevap vermeye çalışayım Sayın Vekilimizin sorusuna.

Şimdi, sunumda da ilk başta bilgisini arz etmeye çalıştığımız ILO Sözleşmesi iş teftişini icra edecek kişilerin niteliklerini, statülerini, hepsini açıklıyor. Orada -özetle söylüyorum, uzman arkadaşlar daha sonra detaylı olarak size sunabilirler- bunun kamu görevlisi olması, kamu tarafından, kamu görevlisi ve memuriyette istikrarını sağlamış bir kamu görevlisi tarafından bu hizmetin sunulmasıyla ilgili hüküm var. Bu sözleşmeyi de biz yasayla onayladığımız için bağlayıcı Sayın Vekilim. Hatta bu 2011 yılında ILO Konferansı’nda çalışma hayatının yönetimi ve denetimi konusu konferansın gündem maddesiydi. Bu konular orada da konuşuldu özel gündem maddesi olarak. Ama bu hâlâ bugün bile dünyada kamu dışında, kamu veya memur dışında iş teftiş faaliyetinin icra edilmesi çok önerilen ve istenilen bir konu değil, sözleşme de zaten buna engel.

Bizim durumumuzla ilgili hemen kısa bir bilgi vereyim. Efendim şu anda iki şeyden bahsedebiliriz iş teftişleriyle ilgili, nitelik ve nicelikten. Nicelikten başlayacak olursak, aşağı yukarı 950-1.000 civarı, hani ben yuvarlak bin diyeyim -hesaplaması kolay olsun diye- müfettişimiz var. 12 milyon civarında da -yine düz olsun diye söylüyorum- çalışanımız var. Burada oranlama vardır, ILO standartları vardır. Çok gelişmiş ülkelerden 10 bin işçiye 1 müfettiş önerilir, hızlı geçiş ekonomilerinde 15 bin işçiye 1 müfettiş önerilir, gelişmekte olanlarda 20 bin işçiye 1 müfettiş önerilir, az gelişmişlerde 40 bin işçiye 1 müfettiş önerilir. Bizim durumumuz işte 12 milyon işçi, buna memuru katarsak iş sağlığı güvenliği açısından 15 olur; 2,5-3 milyon civarında memur da eklersek. Yuvarlak hesap bin de müfettişimiz olduğunda bizim sayımızın aslında çok da kötü olmadığı sayısal anlamda ortaya çıkıyor ama tabii her zaman daha iyisi olur, onun da altını çizelim yani 1.000 değil, 1.500 olsa çok daha iyi olur, o ayrı bir şey. Ama yeterliliği konuşacaksak yetersiz olduğunu söylemek biraz zor sayı anlamında. Nitelik anlamında da -sunumda arz ettiğimiz gibi- hem alımında hem de daha sonrasında bizim bir hizmet için yönergemiz de var. Niteliği de belli bir seviyede tuttuğumuzu düşünüyoruz biz. Yalnız burada tabii bazı şeyleri ifade etmek de ne kadar doğrudur bilmiyorum ama şunu da söylemek lazım: Özellikle iş güvenliği açısından çok unsur var yani çok taraf var, çok kişi var, kurum var, gerçek veya tüzel kişi var. Bizim faaliyetlerimiz hem ILO hem Avrupa Birliği standartları takip edilerek icra etmeye çalışılan faaliyetler.

Şimdi, iş güvenliğiyle ilgili, bunu ben tarafsız bir gözle söyleyebilirim yani bugün müfettişiz, yarın belki başka bir şey olacağız, burada kesinlikle mesleki taassup -bütün samimiyetle söylüyorum- aramayın şu söyleyeceğimde ama bunu söylemek lazım, birinin de bunu söylemesi lazım. Biz iş güvenliğiyle ilgili unsurlardan -kurumsal veya gerçek kişi anlamında söylüyorum- yurt dışıyla kıyaslandığında yüzünün akıyla çıkabilecek nadir teşkilatlardan biriyiz. Bunu neye güvenerek söylüyorum? ILO standartlarını da, Avrupa Birliği normlarını da çok yakından takip ediyoruz. Bütün planlarımız, faaliyetlerimiz onlarla paralel ama biz Avrupa Birliği’ndeki veya Amerika’daki, Japonya’daki kültür seviyesinde olan işletmecileri teftiş etmiyoruz, bizi her şeyiyle aldatmayla çalışan adamlarla muhatabız. İşte arkadaşımız orada platformda aldanıp kendi söylüyor ve bize sürekli “Siz niye aldanıyorsunuz?” diyorlar. Ya, aldatmaya bakını biraz sorgulamak gerekmez mi? Buradaki kötü niyeti müfettiş üzerinden değil de, -yetersizliği üzerinden diyelim- kötü niyetin sahibi üzerinden biraz bakmak gerekir gibi geliyor bize. Affınıza sığınarak bu açıdan da durumun değerlendirilmesini...

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) - Çok doğru da, mesela Almanya’da bu olmuyorsa nasıl olmuyor bir onu söyleyin.

BAŞKAN – Özgür Bey...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU
Sayın Vekilim, tamamen kültür. Bakın, biraz belki değişik açıdan bakabilirsek... Çok kısa Sayın Başkanım, buna da bir açılım ama biraz konunun dışına çıkacağım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Almanya’da o şeyi kim denetliyor hani o üç demir çubuk? Çok güzel bir örnek var.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU
Sayın Vekilim, onu dışarıdan anlayamazsınız üzerine çıkmadan çünkü bağlantısı gözüküyor betonun içerisinde olduğu için. Onu

denetleyen de o, iş müfettişi. O da iş müfettişi, ben de iş müfettişiyim. Yalnız oradaki "o hile"yi -öyle söyleyeyim tırnak içerisinde- o işveren yapmıyor bütün fark burada. O Işıklar' da yapılan hileyi Almanya'daki işveren yapmıyor.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Yani, yaparsa başına çok büyük bir şey geliyor demek. Nasıl yapabilir hâle gelmiş bu adamlar?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU O kısmı sizin takdiriniz ben orada bir yorum yapmayayım. Bu kültürle de alakalı.

Çok basit bir şey daha söyleyeyim, biraz konunun dışına çok kısa Sayın Başkanım, çok özür dilerim. Şimdi, son on gündür Ankara'da bir otobüs ile bir kamyonun çarpışmasından sürekli ölüm haberleri geliyor, farkındasınızdır. Bu on gün içerisinde 3 veya 4 kere oldu, toplamda 10 küsur tane vefat eden; 60, 70, 100'lere varan yaralıları var. Bu sürekli oluyor. Şimdi, bunu başka bir yerde göremezsiniz veya Şile'de 13 tane genç çocuğumuz denize giriyor, 4'ünün cesedi çıkıyor. Bu genel, bir kültür sorunu var, bir güvenlik kültür sorununuz var ve bu kültür aslında teşkilat olarak sadece iş teftişte belki var, akademisyenleri ayrı tutuyorum, onların çünkü doğrudan işi değildir, fiilen işin içerisinde olanlar açısından söylüyorum ve en fazla bu kültürü olup da her gününü bununla geçiren teşkilat da "Siz bunu beceremiyorsunuz." diye suçlanıyor. Bizim dışımızda kimsede yok ki sayın vekillerim. "Siz bize yol gösterin." Siz de bize yol gösterin. Böyle bir gerçekle karşı karşıyayız. Bunu da ben yine affınıza sığınarak söylemiş olayım.

BAŞKAN – Teşekkür ederim Hüseyin Bey.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Sayın Başkanım, bir şey daha, son bir şey...

BAŞKAN – Namık Bey, lütfen...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Bana sorulduğu için ben de sormak gereği duydum. Şimdi Sayın Müfettiş, Dursunbey'de 25 tane cenazeyi mezara koyan bir milletvekiliyim, Savaştepe'de aynı şekilde. Aynı aileden 3 erkek çocuk madende çalışıyordu, 2'si öldü, 1'i sağ kaldı. Sağ kalan bana şimdi soruyor... Soma Komisyonundayım ve iş yerinden de tebligat yapılıyor, işe çağırıyorlar. Sizin müfettiş olarak göreviniz devlet adına o madenlerde çalışacak insanların yaşam güvenliğiyle ilgili koşulların, asgari koşulların oluşup oluşmadığını denetlemek midir?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU Evet.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Peki, bana sorduğunda bu aile... Şu anda tebligat yapılmış, "İşe dönün." deniyor. Siz müfettiş olarak "Evet, sen buraya, madene girdiğinde senin..."

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Hangisi Sayın Vekilim, Işıklar mı?

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Soma Işıklar, işte o kazanın olduğu yer.

Oraya gittiğinde "Evet, senin başına bir şey gelmeyecek. Sen gayet rahatlıkla gidip çalışabilirsin." diyebiliyor musunuz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Sayın Vekilim, mevzuat çerçevesinde müsaade ederseniz cevap verelim.

Şu anda oraya izin verilmedi, inceleme yapılmadı, açılmadı. Talep var, değerlendiriliyor. Vele ki bu, az önce Başkanımın söylediği, savcılığa duyurulan husus olmasın, orada inceleme yapılsın ve orasının o an itibarıyla açılmasına izin verilsin. Sayın Vekilim, bunun yarınıyla ilgili garantisini ne biz verebiliriz... Bu gerçek, bunu hepimizin bilmesi lazım. Çünkü, oradaki iş güvenliğini ilanihaye devam ettirecek kişiler bizler değiliz. Biz gidiyoruz, gittiğimizdeki tespitleri yaptığımızda onun karşılığı para cezasıysa, durdurmaysa, neyse, hepsini yapıyoruz ama o anda belki de gerçekten bir şey yok, hakikaten yok... Olabilir yani, bu da oldu, hep başımıza gelen şeyler. Doğrudan teftişle ilişkisini kurduğumuz sürece işveren de buradan kendisini rahat hissediyor. Çünkü diyor ki... Adam işte hile yapıyor, veriyor vantüpü, havayı seyreltiyor, hile yapıyor, çok rahat yapabiliyor bunu. Ben bunu atladığım anda suçlu benim çünkü. Şimdi, ben böyle bir kötü niyetle mücadele etmek durumundayım, bunu şeyi yok. Eğer biz bu kültürü oluşturamayacaksak -bu, yasayla da olacak bir şey değil- çok basit bir çözüm, "İş kazaları yasaktır." çıkaralım yasayı, zıtlalınız, Sayın Komisyon, sayın Meclis üyeleri... Bununla çözülecek olsa zaten çözülür, böyle çözülüyor. Bu bir süreç, bu bir kültür işi. Hile yapmamayı öğrenmemiz lazım. Benim hileyi yakalamakla ömrüm geçiyor, hâlbuki benim genel kabul olarak bu mevzuata uymaya niyeti olan, böyle isteyen işverenlere gidip... İşte Almanya'da bu yüzden olmuyor bu Sayın Vekilim, Amerika'da bu yüzden olmuyor. Fark burada, teftiş edende değil, uygulamayı yapması gerekende bir anlayış sıkıntısı var ve bu halk olarak, maalesef, hepimizde var. Dönüp bakın trafiğe, yılda 4 bin kişi ölüyor. Hangi Avrupa ülkesinde ölüyor bu kadar adam, nüfusla kıyasladığımız zaman? Genel bir güvenlik kültürü sorununuz var. Bu, belki bizden de kaynaklanıyordur, bunu şahsi anlamda söylüyorum yani kurumsal kimliğimle söylemiyorum. Trafiğe çıktığımızda biz ne kadar kurala

uyuyorsak, iş yerlerinde de insanlar iş güvenliği kuralına bu kadar uyuyorlar. Bu toplumun bir gerçeği bu. Bunu da değiştirmek için uzun vadeli ve anlayış değişikliği getirebilecek davranışların üzerinde durmamız lazım, böyle bir günlük çözümlerle bu iş olmuyor maalesef keşke olsa.

(Başkanlığa Başkan Vekili Yılmaz Tunç geçti)

BAŞKAN – Önce, 3 milletvekilimiz daha var, 3'üne birden soruları sorduralım, daha sonra hocalarımıza vereceğim.

Fatoş Hanım, buyurun.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Öncelikle teşekkür ediyoruz sunum için.

Tabii, daha önce biz sürekli gidip geldiğimiz için kim soru sordu, ne sordu hepsini de takip edemedik ama biz Soma'ya gittiğimizde özellikle işçilerin dile getirdiği birkaç husus var, ona değinmek istiyorum.

Özellikle bu teftişlerde işverenin yani işletmenin önceden haberi olduğu ve önlemlerin günlük, teftişe göre alındığı; gelen müfettişlerin galerilerin tamamını gezmediği yani bir kısmını gezdiği, bir kısmını gezmediği, ayakların sonuna kadar gidilmediği, birçok işçinin müfettişleri görmediği yönünde bazı söylemleri oldu.

Bir de, özellikle bu madenlerdeki, yer altı kömür işletmelerindeki teftişlerde yer altı kömür ocağında kullanılan ekipmanların patlamaya karşı korunaklı olmaması konusunda da özellikle inceleme yapılıyor. Bize işçilerin söylediği, Bu iş kazasının olduğu madende sekiz tane iş makinasının yani akaryakıtla çalışan içeride makinanın olduğu yönünde ve teftişe gelmeden önce bunların üzerinin örtüldüğü, hatta teftiş yapacak ekip sıkı tutuyorsa işi sadece örtüyle değil, oradaki toprakla, kömürle de örtüldüğü yönünde bazı şeyler vardı işçilerin dile getirdiği. Tabii, kaza olmuş ama bundan sonraki teftişlerde bu hususlara da mutlaka dikkat edilmesi gerekiyor diye düşünüyorum.

Bir de Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulunun daha önce verdiği bir araştırma ve inceleme raporu var madenlerle ilgili. Bu rapordan sonra nasıl bir çalışma yaptınız –mutlaka size de gelmiştir- onu öğrenmek istiyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Canan Candemir Hanım...

CANAN CANDEMİR ÇELİK (Bursa) – Teşekkür ediyorum Sayın Başkan.

Sunumunuz için teşekkür ediyorum.

Daha önce soruldu mu bilmiyorum ama şimdi, biraz önce bizim denetim sistemimizin çok iyi bir noktada olduğundan bahsettiniz. Bu olay olduğu esnada, Soma'daki olay yaşandığı esnada hep bir konu gündeme geldi, ILO sözleşmeleriyle ilgili bizim eksiklerimiz gündeme geldi. Peki, buradaki eksikliklerimiz nedir? Bu anlamda sizden bilgi almak istiyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Sayın Selçuk Özdağ, buyurun Hocam.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – İş Teftiş Kurulu Başkanımız Sayın Mehmet Tezel Bey şöyle bir ifadede bulundu: “Sensörlerin alarm vermemesi için zaman zaman temiz hava verildiğini ve bir hile yapıldığını.” söyledi. Bunu Teftiş Kurulu Başkanı biliyor, müfettişleriniz bilmiyorlar mı? Son incelemelerinde böyle bir hususu neden göz ardı ettiler, buna bakmadılar?

İki: Bu çok önemli. Ben Darbeleri ve Muhtıraları Araştırma Komisyonunda da görev aldım ve o sırada çeşitli suçlananlar vardı ve savcılık bizden tutanakları istemişti. Ben bunu aynı zamanda burada eğer basın mensupları varsa suç duyurusunda bulunuyorum, yoksa aksi takdirde ben tutanakları alıp hemen savcılığa bir suç duyurusunda bulunacağım.

ÖZGÜR ÖZEL (Manisa) – Kendileri bildirmişler. Bildirmişler onu, suç duyurusu...

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Bildirdiyse sözlerimi geri alıyorum.

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN - Teşekkür ederim Hocam.

Bir milletvekilimizin ilave sorusu olacak.

Ali Aydınlioğlu, buyurun.

ALİ AYDINLIOĞLU (Balıkesir) – Sayın Başkanım, teşekkür ederim.

Şimdi, Soma'ya tabii dinlemeye gittik, konunun taraflarını, işçileri falan dinledik yoğun bir şekilde. Bize gelen şikâyetlerin en yoğun olarak geldiği konuların başında teftişlerin düzgün yapılmadığı, bantın üzerinde müfettişin içeriye girerken matbu forma çarpıları koymaya başladığı, asla işçilerle görüşmediği gibi şikâyetler geldi. İşverenin arabasıyla gidilip gelindiği, haberli gelindiği, mutlaka yanında

patron veya onun genel müdürü veya başmühendisinin bulunduğuyla ilgili şikâyetler başta geldi. Balıkesir’den de 104 tane arkadaşımız Hakk’ın rahmetine kavuştu, biz de hep cenazelerinde bulunduk. Gerçekten acı çok büyük.

Şimdi, Sayın Genel Müdürüm, her şeyin bir karşılığı vardır, belki ödeyebilirsiniz de bir hayatın asla karşılığı yoktur. Gerçekten çok acı. Maalesef, halkımız arasında yoğun olarak hâkim olan düşünce Türkiye’de teftişlerin gereği gibi yapılmadığı. Mesela, inşaat sektöründe de yapı denetim firmaları var, parayı alırlar, asla yapı, inşaatla gidip yapılan işin doğruluğunu yanlışlığını maalesef teftiş etmezler. Yani, çok büyük bir vebalin içindeyiz. Herkes bir şekilde suçun, sorumluluğun kendisinde olmadığı söylemeye çalışıyor burada ama biz bu milletin vekilleri olarak yüce Parlamentoda öyle şeyler yapalım ki gerçekten bu kazadan sonra dersler alınmış, işler gereği gibi yapılıyor... Mesela, Avrupalı asla insanını heba etmeden yer altı zenginliklerini çok iyi bir şekilde çıkarıyor. “Yirmi yılda bizde hiç metan patlaması olmadı.” dedi, dün Avusturalya’da kişiler geldi buraya. Mesela, burada bir de en çok gelen şikâyetlerin başında, kazadan önce iki aydan beri –aşağı yukarı- büyük bir ısınma olduğu konusu hep söylendi. Acaba, müfettişlere, teftişe, size bu şikâyet hiç gelmedi mi, buna hiç bakılmadı mı ki o büyük patlama yaşandı?

Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, 4 milletvekilimizin sorularını toplu hâlde cevaplayalım.

Yalnız, benim sorularıma cevap verilmemiş, Teftiş Kurulu Başkanımız...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Bazılarını yazılı olarak vermek için bıraktık ama.

BAŞKAN – “Yazılı cevap vereceğim.” de dememiş.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Biz öyle yapalım isterseniz, arkadaşlar vasıtasıyla bize iletirseniz...

BAŞKAN – Yani, soru cevaplandırılırken ben aşağıya, Genel Kurula inmiştim, geldiğimde sadece ücretle ilgili bir açıklama yapılmıştı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Veya ben cevaplandırabilirim.

BAŞKAN – Asıl, diğer sorularımla alakalı hiçbir cevap verilmemiş, “Yazılı cevap vereceğim.” nezaketinde de bulunulmamış.

Evet, buyurun.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Sayın Başkanım, yanlış hatırlamıyorsam siz sorunuzda noksan olmayan ocağı sormuştunuz, yanlış mı hatırlıyorum?

BAŞKAN – Başkanımız hatırlar sorularımı.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Hemen kısa olarak oradan başlayayım arzu ederseniz.

İki yıllık raporları biz teslim ettik efendim, “flash disk”lerde var, oradan Soma’daki şeyler için...

BAŞKAN – Şimdi, önce şu soruları cevaplayalım, daha sonra Başkanımız benim sorularımı cevaplandırsın.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Tamam efendim.

Müfettiş ocağın her yerine gidiyor mu? Şimdi, geçen şeyde de ben bazı bilgileri bununla ilgili arz etmeye çalışırken benzer bir noktaya gelmişti, çok kısa onu tekrarlayayım.

Bazı galeriler 120 kilometre, 50 kilometre, 30 kilometre, 5 kilometre, 10 kilometre. Biz sistem kontrolü yapıyoruz, gidip orada her metrekaresine bakmıyoruz. Yer üstünde plan üzerinden burada en sıkıntılı yer neresi olabilir veya teftiş konusuna göre bu teftiş konusunda bakılması gereken yer neresidir onun kararını verip ona göre iniyoruz aşağıya ve sadece iş güvenliği teftiş yapan iner. Oraya gelen dünya kadar müfettiş var. Şimdi, çalışan, doğal olarak tabii, herkesi bilmediği için, müfettiş geldiğinde hepsi de gelip benle konuşsun diye belki beklediğinden her müfettişin kendisiyle gelip konuşmasını bekliyor. Bu olmaz. Keşke olsa belki ama işin işleyişi de böyle değil. İş güvenliği yanlış teftiş yapanlar –altını tekrar çizeyim- o ocağın bir değerlendirmesi yapılır yukarıda, müfettiş tarafından yapılır bu değerlendirme, işveren falan da karışmaz, heyetse heyet kendi arasında değerlendirir. Neresine inip neresine bakacağına ve hangi işçilerle görüşeceğine heyet karar verir. Yoksa, 5 bin kişinin çalıştığı bir yerde Sayın Başkanım, sayın vekillerim siz ne kadar işçiyle görüşürseniz, insanlar bu soruyu sormaz hâle gelirler, bunun da bir hesabı yok. Dolayısıyla, bu bir sistem çekidir, kontrolüdür. Sistem kontrolünden,

müfettişin tespit ettikleri üzerinden yapılan, mevzuat çerçevesinde yapılan işlemler vardır. Teftişin de içeriği bu. Başka anlamlar, bunun daha ötesinde beklenti varsa da belki beklentiyi sorgulamak lazım.

“Exproof” olmamasıyla ilgili... Bunlar bakılıyor, her zaman bakılıyor, şu anda da bakılıyor.

Işıklar’la ilgili Sayın Vekilimin sorusu: Bunun gereği yapıldı efendim, savcılığa suç duyurusu da zaten tespit yapılır yapılmaz bulunuldu. Tespiti yapan da müfettiştir, hani Başkanımıza durumu söyleyen de müfettiştir, oradaki heyettir. Biz bunu öğrendiğimizin hemen ertesi günü, rapor bize ulaşır ulaşmaz arkadaşlarımıza gereğini yapmasını bildirdik.

ILO’yla ilgili sayın vekilimin sorusu var. Bu, kamuoyunda çok tartışılan ILO Sözleşmesi 176’dır, madenlerle ilgili olan sözleşmedir. Bunun da içeriğinde... Şimdi, mevzuatın her zaman daha iyisi yapılır, sizler bizden çok daha iyi biliyorsunuz yani sonuçta kul yazıyor bunu, yarın daha iyisi mutlaka yazılır. Ama şunu söyleyebilirim: Bizim Avrupa Birliğinden alıntı olduğu için hem maden mevzuatımız -iş sağlığı güvenliğiyle ilgili olan- hem de gene mevzuatımız ILO 176’nın gerisinde değil, uygulamayla ilgili sorunumuz var. Uygulamayla ilgili sorunda da işte az önce arz etmeye çalıştığım, uygulayıcıların zihniyetindeki sıkıntılardan kaynaklanan sorunlarımız var.

Teftişlerin düzgün yapılmadığı... Bu, genel olarak işte bugün aslında söylediklerimizin bir özeti. Bu şikâyetler evet duyuluyor ama müfettişten ve teftişten ne beklendiğiyle ilişkili bu. Siz eğer işçi olarak her oraya gelen –mesela çevreden de müfettiş gider veya denetçi gider, onun adı müfettiş olur, hiç kimse onu görmez, arkadan çalışan iş müfettişini çok iyi tanıdığı için bizi geldi zannıyla bize bunu mal eder. Buna da biz alıştık, sürekli duyuyoruz ama elimizden de bir şey gelmiyor. Ama kendi işimizi layıkıyla yapmaya çalışıyoruz, biz kendi işimizle ilgili hesabımızı vermeye çalışıyoruz efendim ama hepsinin hesabı bizden soruluyor, öyle de bir gerçeklik var.

Çok affedersiniz Sayın Başkanım, çok kısa...

Devlet Denetleme raporuyla ilgili soru geldi, attadım, arkadaşım uyardı. Biz o raporun gereğini bir iki madde dışında birçok öneri vardır orada işte teftişine yönelik. 2010 yılından itibaren biz o raporun gereğini yapıyoruz. Bunun da detayını vaktinizi çok almayayım, özellikle mesela bu teftiş sayılarında iki tane en az olması o rapordan bir şeydir, örtüşen bir şeydir. Biz zaten uygulamaya başladıktan sonra o rapor da üstüne gelmiştir. Yer altı kömürlerindeki programlı teftişlerin iki olması o rapordan bize önerilen bir şeydir ve bizim uygulamamızla örtüşmüştür, en basit örneği bu. Birtakım şeyler, çok uygulaması, kabiliyeti olmayan bir iki hüküm vardır, onlarla ilgili bir şey yapmadık ama çoğunluğuyla ilgili onu biz hayata geçirdik.

Teşekkür ederim efendim.

BAŞKAN – Şu soruların cevabı var mı? Hâlâ “Yazılı da vereceğim.” demedi Başkanımız. 2012’nin raporunu siz dağıtmıştınız. Bununla alakalı söyleyeceğiniz bir şey var mı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Sayın Başkanım, hatırladığımı söylüyorum sorunuzdan. 8 iş yeriyle ilgili “1 tanesindeki noksansız.” demiştiniz Soma bölgesindeki. Biz Soma AŞ’nin son iki yıldaki raporlarının hepsini yüksek Komisyonunuza, huzurlarınıza getirdik, hepinizde bu bilgiler şu anda var. Ben ezberden hatırlayamıyorum kusura bakmazsanız. Yazılı olarak sunduk size raporları.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – 2012-2013 raporları nerede?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Sayın Vekilim, “flash disk”ler içerisinde dağıtıldı yani biz toplantıya gelirken getirdik, bir de Sayın Başkanımıza çıktı hâlinde –çok büyük olduğu için- bugün getirebildik.

BAŞKAN – Ben şunu sormuştum: 2012’nin raporunda Soma’da yapılan inceleme sırasında havalandırma eksikliği olarak 3 tespit yapılmış ama kapatma gerçekleşmemiş.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Sayın Vekilim, hatırladım, hemen, arzu ederseniz, cevaplayayım.

Şimdi, havalandırmada da, o kapatmaya esas noksanlıklarda da her hususla kapatılmaz, bunu derecesi vardır. Yani, havalandırmada ufak bir şey var, ölçümlerle ilgili sınıra yakındır, onu kapatmayabilirsiniz. Belli eşiklerde kapatırız yani o konuyla ilgili her tespitte durdurma uygulamayız. Bazılarını yerinde gidertiriz, bazılarında para cezası veririz. Bunların yani konuyla ilişkili her olduğu durumda durdurma uygulanmaz.

Bir sorunuz daha vardı, onu da arzu ederseniz cevaplayayım. “Niye İmbat’ta 18, Eynez’de 8, Işıklar’da, Atabacası’nda 1’inceleme?” Işıklar, Atabacası yeni ocaklar, inceleme gelecek süre yok geçmişte yani öbürleri beş-altı yıllık faaliyette olanlar. Hem

inceleme konusu olarak şikâyet, ihbar ve iş kazası onlarda olduğu için onlarda inceleme yapılıyor, bunlar yeni ocak, hatta genel teftiş sayıları 1’dir çünkü bizim takvimimize 1 kere girmiştir.

BAŞKAN – İmbat mı eski Soma AŞ mı?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Hemen hemen, aşağı yukarı aynıdır.

BAŞKAN – Neden 8 inceleme, 18 inceleme?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – O kadar geldiği için Sayın Vekilim. Bunların tamamıyla... İncelemeler çünkü talep üzerine yapılan şeyler, şikâyet, ihbar ve iş kazası olursa onlar üzerine yapılan incelemeler. Onu biz programlamayız, gelirse yani “tepkisel teftiş” dediğimiz teftiş modelidir bu, evrak gelirse gidilir incelemelerde, programlı değildir.

FATOŞ GÜRKAN (Adana) – Haber vermeden teftişe gidemiyor musunuz siz, haber vermeden?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Gidiyoruz Sayın Vekilim.

BAŞKAN – Namık Bey, buyurun, kısa olarak...

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Sayın Müfettiş, demin sordum ama, uygulamanızda şu anda teftiş sırasında sosyal taraflar diye bahsetmişsiniz şeyde, mesela inceleme yaparken orada var olan iş yerinde örgütlü sendikanın temsilcileri, efendim, orada çalışan işçilerle mi birlikte mi bu teftiş yapılıyor?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Hayır, beraber yürümeyiz, onlarla görüşürüz ama, görüşlerini alırız.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Görüşürsünüz...

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Tabii ve işverensiz.

NAMIK HAVUTÇA (Balıkesir) – Peki, raporlarınızda bunlara da atıf yapıyor musunuz?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Gerekirse. Şöyle Sayın Vekilim: Müfettiş orada inceleme yaparken gerekli gördüğü herkesle görüşür ve mahremdir bu görüşmeler. Görüşmelerinden raporuna yansıtacaklarına da kendisi karar verir. Eğer, onunla ilgili işlem öngöreceksen, önemli görüyorsa, oradan bir sonuç çıkacaksa bunu tutanağa da bağlar ama bazen görüşmeleri tutanağa hiç bağlamayabilir, hiç yazmaya da bilir.

BAŞKAN – Evet, teşekkür ediyorum.

Şimdi değerli hocalarımıza soruları için söz vereceğim.

Profesör Doktor Bahtiyar Ünver, buyurun Hocam.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – Teşekkür ederim.

Ben de hemen, maksimum iki dakikada sorularımı soracağım, birkaç tane sorum var.

Şimdi, “Teftiş yapan heyette jeoloji-maden mühendisi olması gerekir.” deniyor. Dolayısıyla, sadece jeoloji mühendisinin olmasının yeterli olduğunu anlıyorum ben bundan. Yani, bir yer altı kömür ocağının maden mühendisi disiplininin gelmeyen biri tarafından teftiş edilmesinin doğru olmadığını düşünüyorum, bunun mutlaka değiştirilmesini öneriyorum eğer böyleyse, yanlış anlamamışsam...

BAŞKAN – Mevzuat mı böyle?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Yok, mevzuat değil, tamamen bizim düzenlememiz.

HACETTEPE ÜNİVERSİTESİ ÖĞRETİM ÜYESİ PROF. DR. BAHTİYAR ÜNVER – İkinci: Seri havalandırma dolayısıyla 2013 yılında 6 tane kapama var ve bu ocakta S panosunda 5 tane ayak seri olarak havalandırılıyor ve S panosunda 209 kaybımız var. Bu paralel havalandırmayı diğer yolunu da bağlarsak, K panosunda, toplam 269 kişi bu seri havalandırmanın olduğu yerde kaybedilmiş. Bu seri havalandırma ile ilgili teftişlerde herhangi bir şeye konu edilmemiş bu konu. Bu konudaki düşüncelerinizi öğrenmek istiyorum.

Üçüncüsü: Selçuk Bey’in sorduğu soruya yani insanları izlemek için kimlikle ilgili bir yöntem olmadığını söylediniz, olması gerekir, bununla ilgili mutlaka düzenlemeler yapılmalı.

Bir de maden içerisinde iletişim nasıl sağlanıyor, telefon, megafon gibi? Yani, gittiğiniz yerde kural olarak bunlara bakıyor musunuz?

Biraz önce cevap verdiniz gerçi ama yer altı çok geniş bir alan, kilometrelerce yol var, her tarafa gidilmesi pek mümkün değil ama mesela bu Soma'daki en son denetlemelerde yani yer altında ne kadar zaman harcanmış? Ocağın ne kadar yerine gidilmiş? Onu da merak ediyorum.

Diğer bir sorum: İşte, şu maddeleri sıraladık, hani ikinci çıkış yolu, mekanik havalandırma, yedek enerji, alev sızdırmazlık, merkezî izleme ve yedek havalandırma konuları. Bunlar mutlaka incelenen, bakılan konular ama mesela yılda 50 bin ton üretim yapılan bir maden için de yılda 5,5 milyon ton -İmbat gibi- yani aynı kategoriyle mi değerlendiriyoruz yani bunlar yeterli oluyor mu? Bununla ilgili düzenleme önerileriniz daha önceden de söylendiği gibi hiç oldu mu ya da ne öneriyorsunuz? Çünkü, birinde diğerinden 100 kat daha fazla üretim var ve aynı kriterlerle değerlendirmek çok daha doğru olmaz diye düşünüyorum.

İş müfettişleri gerçekten de çok değerli, yetişmesi çok zor olan kişiler, bunun farkındayım. Mesela, hiç bilmiyorum ama yani erken emekli olan iş müfettişi sayısı nedir? Yani bunları kaybetmemek lazım, bunlardan daha çok yararlanmak lazım. Hani böyle bir sayı filan var mı? Bunu merak ediyorum.

Bir de dün Güner Bey de bahsetti. Yani, yeni mezun olan kişilerin hemen kısa bir kurs, teorik kurstan sonra sınav yapılması ve bu sınavdan sonra yardımcı olarak teftişlere katılmasının ben çok da yeterli olmadığı kanaatindeyim. Yani madeni teftiş edecek iş müfettişinin bilfiil o madende, Güner Bey'in önerisi şuydu: İki yıl staj görmesi gibi bir şeydi. Yani, bu iki yıl olmasa bile belirli bir süre yer altında staj yapılmasını sağlayabilir miyiz? Mesela o zaman hani yerde nerelerde hile yapılabilir öğrenebilmesi için madende daha çok zaman geçirmesi lazım. Hakikaten yani madende zaman geçirmeyen birisinin onları görebilmesi biraz zor.

Selçuk Bey'in söylediği deprem güvenliğiyle ilgili kısa bir teknik bilgi vereyim isterseniz, bu konu açıklığa kavuşsun. Deprem dalgaları yer üstünü takip ederler, "lave" ve "rayleigh" dalgaları dediğimiz. Yer altını yer üstü kadar etkilemezler. Dolayısıyla, bizim madenlerimiz deprem konusunda daha güvenlidirler yani madenlere çok ciddi zarar yani yer üstündeki kadar potansiyeli yoktur eğer merkeze yakın değilse. Yani, merkeze yakınsa da, direkt oradan geliyorsa tabii ki sorun var ama uzakta olan bir şey, İstanbul'da olan bir depremin Ankara'ya gelmesi sırasında bu hep yer üstünü takip eder bu dalgalar. Dolayısıyla, ocakların girişleri burada daha önemli ama aktif faylar varsa o aktif faylar tabii ki yer altını da ciddi anlamda etkileyebilir. Bu teknik bilgiyi de vermek isterim.

Teşekkür ederim.

BAŞKAN – Teşekkür ederiz Hocam.

Evet, Necmi İlhan Hocamız, buyurun.

NECMİ İLHAN – Başkanım, teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Şebnem Hanım, siz söz istiyor musunuz?

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN - Ben Necmi Bey'den çok daha öncedir söz istiyorum.

BAŞKAN – Öyle mi, o zaman değiştirelim.

Hocam, kusura bakmayın.

Buyurun.

PROF. DR. ŞEBNEM DÜZGÜN - Teşekkür ederim.

Ben de Bahtiyar Hoca'nın söylediklerine bir ekleme yapmak isterim.

Deprem özellikle yer üstü madenciliğini etkiler ve buradaki risk yer üstü madenciliğinde kullanılan atık barajlarıdır. Dolayısıyla, sadece kömür ocakları değil, bütün deprem bölgelerindeki atık barajlarına bakılması gerekir, ki o bu Komisyonun muhtemel en konusu değil, o ayrı bir güvenlik konusu ama bakılması gerekir. "Bununla ilgili mevzuat var mıdır?" dersiniz, Türk mevzuatı bununla ilgili yeterli değildir, o da yine bir başka konudur.

Bir konuda görüş belirtmek isterim. Dün bazı konularda görüş belirtmemin haddim olmadığı belirtildi ama herhâlde eğitimle ilgili görüşlerime kimse bir şey söyleyemez, bir eğitimci olduğum için.

Şimdi eğitimin verilir verilmemesi ya da ne kadar verildiği önemli değildir aslında, önemli olan eğitimin etkinliğidir. Yani bir günde bir eğitim verebilirsiniz ama her şeyi öğretebilirsiniz, davranışa geçirebilirsiniz; yıllarca eğitim verirsiniz, davranışa geçmez. Dolayısıyla, bizim mevzuatımızda eksik olan ve müfettişleri de en çok zorlayan konulardan bir tanesi bu eğitimin standardının ne olacağıdır aslında. Birtakım standartlar vardır ama bugün yer altı kömür ocaklarında, ayakta çalışacakların, hazırlıkta çalışacakların, tahkimatta çalışacakların gibi birtakım iş kollarının eğitim sürelerinin belirlenmesi gerekir. Bunun yaşla ilgisi de vardır yani madenlerde ortaya çıkan

kazalara baktığınız zaman en çok kazaya maruz kalan kesim 35 ile 40 yaş arasındır. Bunlar madenlerde çoktur aslında, zaten daha çok çalışrlar ancak yani madenlerde bu popülasyonun yoğun olması onların kazaya maruz kalmalarını etkileyen bir faktör değildir, istatistiksel olarak bunlar daha çok kazaya maruz kalırlar. Dolayısıyla, bir de şu da vardır: Eğitimi bir kere verip gönderemezsiniz, eğitim sürekli bir şeydir yani hizmet içi eğitim denen bir şey vardır. Dolayısıyla, bu sistemleri zorlayacak ve eğitimlerin de etkinliğini sağlayacak birtakım teknolojik araçlar vardır. Yani, siz yansları koyup ya da işte birtakım materyaller dağıtıp eğitimin etkinliğini sağlayamazsınız. Yani, bununla ilgili olarak uygulamalı eğitimler gerekir, bununla ilgili olarak madenlerin böyle altyapısı olması gerekir, simülasyonlar olması gerekir. Nasıl pilotlar eğitiliyorsa simülasyonlarla, başka şekilde madenlerin de böyle olması gerekir, modern madencilik pratiğinde bu vardır zaten.

İkinci konu da -yani ikinci mi kaçınıcı unuttum, neyse- benim elimde sizin 2012 sonuç raporunuz var, 2012 denetlemelerinden sonra yaptığınız bir sonuç raporu var ve bu sonuç raporunda her şeyi yazmışsınız aslında. Yani, demişsiniz ki: Kesene çalışma problemi var, ana galerilerin kömür içinde sürülmesi problemi var -ki bu madende olan şey, kesene sistemi böyle- ruhsatların parçalanması sorunu var, yazmışsınız, bu madende öyle. Dün konuştuk “İşçi sağlığı güvenliği hizmetlerinin sağlanmasında tahlisiye istasyonlarının kurulması sorunu var.” demişsiniz, “Kaza istatistiklerinin sağlıklı tutulmaması.” var demişsiniz -ki ben on yıl önce söylemiştim- yani bunların hepsini yazmışsınız aslında. Dolayısıyla, şunu merak ediyorum yani bunlar yazıldı ama nasıl düzelenemedi? Siz de söylediniz, bu tabii ki uzun bir iş ama yani bununla ilgili olarak düzeltilmeleri nasıl yapmamız gerektiği bu Komisyonu ilgilendiren bir konu. Ne yapılmalı? Yine bu raporun 100’üncü sayfasında bir şekil var, o şekilde de diyorsunuz ki: Soma havzasında en temel iki konu var; mekanik elektrikli ekipmanlar ve tesislerle ilgili problemler, iş sağlığı güvenliği organizasyonu, eğitim ve denetim. Zaten burada var yani bunlar, yazılmış, tespit edilmiş ve Soma’da bu raporun ulaşılan yani eğitim verilen kısmı tablosu vardı, biraz önce gördüm sayfa 91’de, en çok Soma’da ulaşılmışsınız yani, 10.559 tane işçiye ulaşılmış, dehşet bir şey. Yani, şimdi bunlar gerçekten yazılmış, çizilmiş fakat bundan sonra neden yapılmamış, neden olamamış herhâlde bilirsek belki yapılabilirlikle ilgili konuşabiliriz.

Bir de şu konuyu netleştirmek gerekir: Denetlemenin ölçütleri vardır yani siz denetlerken, değil mi, yani birtakım kriterleriniz vardır ve o kriterler mevzuatta olan şeylerdir. Dolayısıyla, bizim sizden şunları bilmemiz gerekir: Evet, ILO sözleşmesindeki şartlara uyuyorsunuz ama modern madencilik pratiğinde güvenlik açısından olmazsa olmaz ama mevzuatta olmayan şeyler nedir? Mesela ben bir tanesini söyleyeyim: Havalandırmanın hangi koşullarda yönünün değiştirileceği. Yani Amerika’da “mine safety and health administration” bununla ilgili sadece üç koşulu var, onun harici havalandırmanın yönü değiştirilemez. 3 koşul var. O 3 koşulun hiçbirisi mesela bu madende olmamıştır ama havalandırma değişmişti. Bunun gibi, mevzuatta ayrıntılandırılması gereken şeyleri bize yazılı olarak verebilirseniz - burada mümkün değil, biliyorum- çok faydalı olacaktır.

Son olarak da şunu söylemek istiyorum: Sizin sunumlarınızdan denetim performanslarınızın kapatma kriteriyle ölçüldüğünü anlıyorum. Hani, keşke böyle olmasa. Ben anlıyorum, çünkü siz ancak iş vereni kapatarak durdurabiliyorsunuz çünkü çok büyük mali bir kayıp olduğu için. Ancak bu mali kayıp sadece iş verenin kaybı değil, bu mali kayıp hepimizin kaybı çünkü o rezervden elde edilen gelirde hepimizin payı var. Dolayısıyla, biz ülke olarak kaybediyoruz ve bu sistemden de mutlaka vazgeçecek bir başka yaklaşım gerekiyor. Yani ülkemizde, bu güvenlik kültürüne, yani özlediğimiz güvenlik kültürüne sahip olan ocaklar var bu arada, onları da lütfen unutmayalım. Yani siz de onları biliyorsunuz aslında.

Bizim şöyle bir analiz yapmamız lazım: O güvenlik kültürü nasıl oluştu? Biz Soma ya da kömür ocaklarında bunu neden oluşturamıyoruz? Bunun temel nedeni şudur: Türkiye’deki tüm yabancı madencilik yatırımlarında bu güvenlik kültürü çok keskin bir şekilde vardır, nedeni de şudur: Uluslararası piyasalarda -yani yabancı sermayeyi desteklediğim için söylemiyorum, neden olarak söylüyorum- sosyal sorumlulukları vardır ve herhangi bir kaza anında bu şirketlerin borsalarda fiyatları dehşet düşer. Dolayısıyla sosyal sorumluluk ve sosyal konularla ilgilenmek madenciliğin en temel ayaklarından bir tanesidir. Bu konunun da aslında bir parçası olarak burada dikkate alınmasını öneririm.

Teşekkür ederim.

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Sayın Başkanım, bir satışma var.

BAŞKAN – Satışma mı var?

SELÇUK ÖZDAĞ (Manisa) – Ben “haddiniz” kelimesini kullanmadım, “Bu, alanınız değil ve bu Araştırma Komisyonunun da konusu değil.” diye kullandım, asla öyle bir kelime kullanmadım. Bilginiz olsun.

BAŞKAN – Teşekkür ederim.

Şimdi, Gazi Üniversitesi İş Sağlığı ve Güvenliği Ana Bilim Dalı Başkanı Doçent Doktor Mustafa İlhan.

Buyurun Hocam.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI DOÇ. DR. MUSTAFA İLHAN – Başkanım, çok teşekkür ediyorum.

Ben çok kısa konuşacağım, vakit biraz daraldı.

BAŞKAN – Asıl tam şimdi size geldi sıra, sizin konunuz. Bugün iş sağlığı ve güvenliği konusunda aslında sizi tam manasıyla dinlemek isteriz Soma’da neler olup bittiğini.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI DOÇ. DR. MUSTAFA İLHAN – Şu anda belki bir boyutuyla konuşacağım ama belki ilerleyen dönemde...

BAŞKAN – Çünkü maden profesörlerimizi dinledik. Asıl bugün günümüz iş sağlığı ve güvenliği günü.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI DOÇ. DR. MUSTAFA İLHAN – Başkanım, eğer uygun görürseniz, siz ya da diğer vekillerimiz, heyetimiz, daha uzun bir iş sağlığı güvenliği konulu bir sunum yapabiliriz madende, Komisyonumuzu bilgilendirme amaçlı. Ama şu anda...

BAŞKAN – O zaman öyle yapalım.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI DOÇ. DR. MUSTAFA İLHAN – Ben sadece bugünle ilgili, Bakanlıkla ilgili değineyim müsaade ederseniz. Daha sonra onur duyurum böyle bir sunum da yapmaktan Komisyonumuza.

BAŞKAN – Tamam.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI DOÇ. DR. MUSTAFA İLHAN – İşin bir boyutu aslında 6331 sayılı Yasa’yla sahada danışmanlık hizmeti vermekle görevlendirilen iş güvenliği uzmanları. İş güvenliği uzmanlarına biz bu yasayla devretmişiz değil mi sahada eğitim ve danışmanlık hizmeti vermeyi? Ancak bu konuyu çok ciddi değerlendirmek gerektiği kanısındayım Başkanım. 2009 yılında –bendeki rakamlara göre- bin olan iş güvenliği uzmanlığı sayısı şu anda 100 bin. Beş yılda 100 kat artmış bu kişiler. Peki, bu kişiler artmış ama acaba bu kişiler nasıl bir eğitim alıyorlar? Doksan artı doksan, yüz seksen saatlik bir eğitim alıyorlar ve pratik eğitimleri var ve bu pratik uygulama eğitimlerinin hemen hiç verilmemesi çok rahatlıkla söyleyebiliriz. Sahada gidip doğrudan bir iş güvenliği uzmanı, iş yeri hekimi olarak çalışan kişinin yanında belge alıp geliyorlar. Bunu bence ciddi eleştirmek gerekiyor.

Bunun ötesinde, son zamanda tanımlanan bir hakla, örneğin biyolog bir kişi eğer belli bir prim günü sayısını doldurmuşsa A grubu iş güvenliği uzmanı olabiliyor. Yani hastanede bir jeoloji mühendisi iş güvenliği uzmanı olarak çalışabilirken A grubu, madende de biyolog bir kişi A grubu iş güvenliği uzmanı olarak çalışabiliyor. Yanılmıyorum değil mi?

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Doğrudur.

GAZİ ÜNİVERSİTESİ İŞ SAĞLIĞI VE GÜVENLİĞİ ANA BİLİM DALI BAŞKANI DOÇ. DR. MUSTAFA İLHAN – Yani, bu, aslında hiç olmaması gereken bir konu. Yurt dışına da pek çok yeri gördüğümüz için söylüyoruz. Örneğin yurt dışında bir iş güvenliği uzmanı, Sayın Başkanım, iki yılda yetişir, iki yıldan önce hemen sahaya çıkmaz. Deyim yerindeyse bugüne kadar market işleten bir mühendis geçtiğimiz sınavları geçtiyse artık A grubu iş güvenliği uzmanı olarak gidip madende hizmet verebiliyor. Bence bundan sonra, bu aslında bu kişilerin vereceği eğitimlerin ve hatta önümüze gelecek konuların içerisinde büyük sıkıntıları bize gösteriyor. Hatta bu kişilere biz eğitim ve danışmanlık hizmetlerini emanet ettiğimize göre bundan sonra bu kişilerin vereceği eğitimlerle ya da vermede ne kadar etkili olacağı eğitimlerle aslında iş kazalarını, meslek hastalıklarının ne kadar etkileyebileceğini, ne kadar azaltılabileceğini de hep beraber gözlemleyeceğiz ama açıkçası bu sisteme çok da güvenmediğimizi söyleyebiliyoruz.

Bunu ötesinde, iş güvenliği uzmanlarının -yine daha önce de değinildi, sayın vekillerimiz değindiler, konuşma yapan değerli uzmanlarımız değindiler ama- iş verenden ücret alması. Bu aslında oldukça önemli bir sorun. Daha öncesinde iş güvenliği uzmanlığıyla ilgili baktığınızda, ücretlendirmenin çok yüksek rakamlarda olduğuna şahit olduğumuzda, şimdi ise çok düşük rakamlara gerilediğini gözlemliyoruz. Bu da bize aslında giderek hizmetin niteliği değil de piyasada az ücretle çalıştırılacak adam olduğu imajını doğuruyor. 10 TL’lerle çalışan kişiler bugün 1.500 TL’ye iş buluyorlar. Tabii, işveren de nasıl bir yol güdüyor? Diyelim ki daha az iş bulan, daha az lisans eğitim olan kişilerden A grubu uzmansa eğer bunu görevlendirme yoluna gidiyor. Bu nedenle bu eğitimlerin ve bu kişilerin, hatta Sayın Başkanım, bu konuda eğitici yapan kişilerin, 2.200 kişinin eğitici belgesi var, bunların hepsinin gözden geçirilmesi kanısındayım. Çok sıradan bir şekilde iş güvenliği uzmanlığı belgesi dağıtıldığı kanısındayım.

Bugün için böyle bir sunum yapmayı planlamıştım zamanı ön görerek. Daha sonra tabii ki, dediğim gibi, iş sağlığı güvenliği konusunda elbette bir sunum yapmaktan çok mesut olurum.

BAŞKAN – İnşallah.

Teşekkür ediyoruz Hocam.

Evet, hocalarımızın soruların hızlı bir şekilde cevaplayalım.

ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKAN YARDIMCISI HÜSEYİN OKUCU – Çok hızlı bir şekilde Sayın Başkanım.

Bahtiyar Hocamdan başlayalım: Maden jeoloji... Hocam, 63 maden, 5 jeoloji. Aslında 10 maden ama bizim jeolojiyi genel de madene katma gibi bir politikamız var ama esası madendir, onu söyleyelim. Yoksa jeolojiyi maden gibi doğrudan değerlendiriyor değiliz.

Bu, seri havalandırma, son teftişte neye baktınız, bakmadınız? Bu konuyla ilgili inceleme nihayete ermeden yorum yapmamız doğru olmaz. Onu izninizle biraz bekletelim. Daha sonra nasıl olsa zaten tekrar bilgilendirme yapılır.

Bu, kimlik izleme sistemiyle ilgili mevzuatta bir boşluk var, onu söyleyelim, o künye vesaire. Belki mevzuat şey yapılsa...

İletişimle ilgili mevzuat açık. İş verenin bunu sağlaması lazım ve biz de bakıyoruz. Ama işte “Şurada bakıldı mı, burada bakıldı mı?” bu tür şeylerde biraz, açıkçası değerlendirmek çok kolay olmuyor. Yani anlık anlamında söylüyorum. Ama tabii ki vardır hükmü ve mevzuat çerçevesinde bunlara da bakılır.

Hocamın söylediğini ben de çok önemsiyorum. Yazmışsınız, işte “Herkes yapmadınız, etmediniz diyor, siz yapmışsınız.” Yazdık. Evet yazdık ve yazdıklarımızı da sadece mevzuat çerçevesinde değerlendirebiliyoruz. Biz mevzuat neyse onu yapıyoruz. Şimdi, o yazdıklarımızdan bazılarında durdurma gerektiriyor, onu yapıyoruz; bazılarında para cezası gerektiriyor, onu yapıyoruz. Bunun ötesinde bizim herhangi bir inisiyatif kullanma gibi bir durumumuz zaten olamaz, yasalar bize ne görev veriyorsa, hangi çerçevedeyse biz de buradaki tespitlerimizi yapmamıza rağmen ki sayın vekillerimiz bunu söylemişlerdi gün boyu yani “Niye bir şey önermediniz?” diye, biz önerdik. Biz çok net bir şekilde önerdik, her şeyi önerdik, bütün sıkıntıları tespit ettik, ilgili bütün taraflara gönderdik. Bunu biz bütün madenle ilgili, yer altı maden, yer üstü maden -bu çünkü komple bir rapordur- bütün ilgili taraflara gönderdik, üniversitelere, odalara, meslek odalarına, sanayi ticaret odalarına, her yere gönderdik, herkes her şeyi biliyor ama alıp, okuyup kendisine çeki düzen vermek istemiyor. İş teftiş yapması gereken tespiti yapmıştır -bunun altını çiziyorum- ve delili de ortadadır.

Sosyal sorumluluk olayı. Bu da yine mevzuatta yazan bir şey değildir. Bizim de sunumda “TKİ ve MİGEM’i aslında süreçte sorumludur.” dememizin sebebi bu. Şimdi bütün dünyada bazı yerlerde bu mevzuatla belirlenmiştir, bazı yerlerde de tedarik zincirinde sosyal sorumluluk gereği insanlara “Kendine dikkat et.” derler, böyle bir baskı vardır. Siz özellikle büyük bir şirketseniz, tedarikçileriniz üzerinde iş anlaşması yaparken o firmanın da hem iş güvenliğine hem de çalışanların diğer sosyal haklarına ne kadar dikkat ettiği sorgulanır. O işletmenin eğer iyi bir sicili yoksa onunla iş de yapılmaz. Bu bir genel seviyedir, seviye göstergesidir, mevzuata yazmaz ama mevzuatta yazan kısmı yapı iş yerlerinde, Avrupa Birliği’nde bu resmen mevzuatta da uygulanıyor. Yani bir inşaat sahibi, arsa sahibi bir inşaat firmasına inşaat yaptıracağı zaman mevzuat o arsa sahibine “Ben anahtar teslimi işi verdim, artık gerisine karışmam.” dedirtmiyor, “Bu inşaat senin. İş güvenliğiyle ilgili organizasyonda, planlamada senin de sorumluluğun var.” diyor. Benzer şeyin biz madende aslında yasada olduğunu ama bunun işlerlik kazanmadığını söylüyoruz, başka bir şey söylemiyoruz. Kimseyle de bir derdimiz yok açıkçası, kimseyi de suçlamak falan da değil derdimiz. Ama burada TKİ’nin bir menfaati vardır, ekonomik menfaati vardır ve bu menfaatin karşılığında yasadaki kaynaklanan, gözetimle ilgili yapması gerekenler vardır. Bizim sadece basit bir şekilde söylediğimiz budur. Hocamın da söyledikleriyle aslında bu, birbirleriyle örtüşen şeyler.

Başka hususlar... Bazı şeyleri zaten yazılı bildireceğimizi söyledik. Herhâlde bitirmiş olabiliriz söyleyeceklerimizi Sayın Başkanım. Teşekkür ediyorum.

BAŞKAN – Teşekkür ediyorum.

Evet, değerli arkadaşlar, bugünkü toplantımız burada sona erdi. Hepinize çok teşekkür ediyoruz sunumlarınızdan dolayı, sorularınızdan dolayı. Yarın da Zonguldak programımız var. Onunla ilgili bilgilendirme geldi, program geldi. Sayın Cumhurbaşkanımızı ziyaret edeceğiz, ardından da Zonguldak inceleme, araştırma gezimize devam edeceğiz. Hepinize çok teşekkür ediyoruz, iyi akşamlar diliyorum.

İŞ TEFTİŞ KURULU BAŞKANI MEHMET TEZEL – Biz de teşekkür ediyoruz İş Teftiş Kurulu adına, iyi akşamlar diliyoruz.

BAŞKAN – Sağ olun teşekkür ederiz.

Kapanma Saati: 18.12